Влада – Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№48 (798) ♦ Середа, 16 березня 1994 року ♦ Ціна договірна

ШАНС ВИЖИВАННЯ

Абзац з листа

Складається таке враження, що депутатами прагнуть стати громадяни, котрі не усвідомлюють, яка важка ноша їх чекає. Адже наступний парламент має бути професійний. Відтак і вимоги до депутатів — особливі. Переконаний, що депутатами мають бути люди високоосвічені, грамотні, ті, що розуміються на економіці та праві. І взагалі, якщо до нової Верховної Ради не буде обрано хоча б третину юристів, я не мислю собі професійного парламенту.

Олег КІБИДА,
старший помічник прокурора Волинської області.

Луцьк.

Профспілки — за зміни

У Черкасах відбулася зустріч профспілкового активу міста з кандидатами в народні депутати, яких підтримують профспілки.

Претенденти на членство в парламенті: професор Черкаського педінституту Кукурудза, рек- [illegible]ф інженерно-технологічного інституту Би- [illegible], начальник цеху виробничого об'єднання «Азот» Пащенко, генеральний директор акціонерного товариства «Рось» Бідний, головний лікар обласної стоматологічної лікарні Коваленко та голова Республіканської спілки воїнів- інтернаціоналістів Червонописький, — розповіли про свої передвиборчі платформи.

На зустрічі ухвалено звернення до всіх членів профспілок Черкащини взяти участь у виборах 27 березня і проголосувати за тих, хто підтримуватиме соціальну політику в ім'я людини.

Реріхівці закликають до моралі

1. Народному депутатові — середній доход населення!

Бо «ситий голодного не розуміє»!!!

2. Фабрики — робітникам, земля — селянам! Тобто в довічне володіння трудовим колективам.

3. Кожному бути господарем плодів своєї праці!

Хай не перетвориться наш народ на холопів та слуг!!!

[illegible]орога світла, свободи, рівності й братерства!

5. До парламенту — мудрих, чесних і безкорисливих!

Бо «риба псується з голови»!!!

Ось девізи Реріхівського філософського товариства імені Григорія Сковороди, дійсні члени якого балотуються за 12 виборчими округами м. Харкова.

Згадайте древню мудрість: «Однаково небезпечно й божевільному вручати меч, і безчесному — владу»!

Кандидати в народні депутати України С.Бондар (№ 366), О.Єрмакова (№ 367), І.Ганзій (№ 368), С.Борисенко (№ 369), Є.Зубарєва (№ 370), Д.Іванникова (№ 371), В.Александрук (№ 372), Г.Островерхова (№ 373), С.Колубай (№ 374), Н.Гаврилова (№ 376), С.Гапанович (№ 377), В.Бойченко (№ 379).

Молодь йде голосувати

Український конгресовий комітет Америки хвилює стан розвитку демократії в Україні, яку більшість з них вважають своєю батьківщиною. Тому занепокоєна пасивністю молоді України (за даними опитувань лише 20 відсотків її підуть на вибори) організація вирішила провести широку рекламну кампанію «Молодь йде голосувати» в ряді міст України із залученням переможців фестивалю «Червона рута-93». УККА, нагадаємо, виступила співзасновником прес-центру «Вибори-94», співпрацює з рядом громадських організацій України і не агітує за конкретного кандидата чи партію — це заборонено законом.

Продиктовано в номер

З офіційним візитом

Учора з офіційним візитом, який триватиме до 17 березня, в Україну прибув Його Високоповажність Президент Естонської Республіки Леннарт Мері.

Програмою візиту передбачаються зустрічі з Президентом України Леонідом Кравчуком, Головою Верховної Ради України Іваном Плющем. Відбудеться підписання спільних українсько-естонських документів.

ЛЕННАРТ МЕРІ
Президент Естонської Республіки

Л.Мері народився 29 березня 1929 року в сім'ї дипломата. В 1953 році закінчив історичний факультет Тартуського університету. Активно займався літературною творчістю, писав сценарії, робив переклади. У 1963-1971 та 1976-1978 рр. працював на кіностудії «Таллінфільм». З 1979 року - член Президії Спілки письменників Естонії.

З 1988 року включився в політичну діяльність, був членом Конгресу громадян та членом Конституційної Асамблеї. З 1990 до початку квітня 1992 року — міністр закордонних справ Естонії. У квітні 1992 року призначений послом Естонії у Фінляндії.

В липні того ж року висунутий кандидатом на пост Президента від блоку «Ісамаа» («Вітчизна»), а в жовтні обраний Президентом Естонії.

Л.Мері - почесний доктор Хельсінкського університету, член-кореспондент Європейської академії наук і мистецтв.

Основний закон — Конституція

Центрвиборчком Криму обговорив питання, пов'язані з указом президента Ю.Мешкова від 10 березня «Про проведення опитування громадян Республіки Крим 27 березня 1994 року». У прийнятій постанові відзначається, що указ президента порушує ряд статей Конституції Республіки Крим. Оскільки опитування підпадає під визначення «референдум» і згідно із законом «Про президента Республіки Крим», дату має право призначати лише ВР Криму з тим, щоб опитування було проведено не раніше, ніж за два місяці, необхідні для підготовки даного заходу.

Центрвиборчком Криму рекомендує президентові Ю.Мешкову привести свій указ у відповідність до Конституції і законодавства Криму.

«Хороша міна» на тлі охолодження відносин

Так назвала західна преса результати зустрічі минулого понеділка у владивостоцькому аеропорту держсекретаря США У.Крістофера з міністром закордонних справ РФ А.Козиревим. Зокрема, американська «Нью-Йорк таймс» пише: хоча Росія та США визнали у Владивостоці потребу в поліпшенні співробітництва, але водночас міністри висловили один одному невдоволення з приводу різних підходів до зовнішньої політики. Наприклад, американський держсекретар, продовжує газета, намагався переконати Москву не робити занадто незалежних кроків у Боснії, а також на Близькому Сході. Зі свого боку, А.Козирев наполягав на тому, що Росія не залишиться осторонь розв'язання глобальних проблем.

КрАЗ – це вищий клас

КОЛЕКТИВ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО ВИРОБНИЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ «АВТОКРАЗ» ОСВОЇВ ПРИНЦИПОВО НОВУ ВАНТАЖНУ МАШИНУ, ЯКА ВІДПОВІДАЄ СВІТОВИМ СТАНДАРТАМ

Вона - двовісна, розвиває швидкість до 110 кілометрів на годину. Автомобіль можна укомплектувати як тягач, самоскид, а також у бортовому виконанні. Варіанти цього автомобіля було продемонстровано 14 березня у Києві Президенту України Леоніду Кравчуку, виконуючому обов'язки Прем'єр-міністра Юхиму Звягільському, іншим керівникам уряду, ряду міністерств і відомств.

Як заявив генеральний директор об'єднання Віктор Захаров, Україна вже сьогодні може відмовитися від витрачання грошей на закупку машин даного класу.

Даючи оцінку роботі кременчуцьких автомобілебудівників, Леонід Кравчук підкреслив, що в Україні є дуже багато економічних проблем. А ще більше — плакальників. У той же час є люди, які у важких умовах знаходять шляхи розв'язання цих проблем. Ось вам, будь ласка, зразки автомобілів, наголосив Президент.

Михайло МЕЛЬНИК, кор.Укрінформу.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Маємо скелет на довгі роки

14 березня відбулося чергове засідання Кабінету міністрів, на якому, крім інших питань, обговорювали проект структурної перебудови економіки України. По закінченні засідання лекцію для журналістів на цю тему прочитав заступник міністра економіки Л.Мінін. Почерпнувши чимало слушних думок про інфляцію, журналісти зрозуміли, що уряд має на меті завершити структурну перебудову до 2015 року, а в результаті одержати економіку європейського рівня, яка задовольнить потреби суспільства.

На тому ж засіданні Кабінету міністрів пропонувалося переглядати межу малозабезпеченості один раз на рік, тому дозволимо собі скористатися цитатою пана Леоніда з приводу проекту структурної перебудови: «Цей скелет ляже в основу на довгі роки».

Ніби нічого й не було

«Нині нема нікого, хто був би готовий посісти місце Президента Росії Б.Єльцина, але згодом такі люди з'являться», — заявив після зустрічей з російськими політиками колишній глава Білого дому Р.Ніксон. Він також заявив, що рішуче підтримує нову Росію.

У комісіях Верховної Ради України

Контрольна комісія з питань приватизації розглянула питання щодо повноважень аналогічних комісій, створених Верховною Радою Республіки Крим та місцевими Радами. Підкреслювалось, що на підставі Закону про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування, а також у зв'язку з Указом Президента України від 13 грудня 1993 року про передачу органів приватизації у підпорядкування державних адміністрацій, контрольні комісії Рад здійснюють нагляд за приватизацією всіх розташованих на їх території об'єктів незалежно від того, до власності якого рівня віднесені ці об'єкти — загальнодержавної, республіканської (Республіки Крим) чи комунальної.

Крім того, було розглянуто звернення Федерації незалежних профспілок, ряду центральних і обласних профспілкових комітетів, у якому констатується, що продовжується порушення пріоритетних прав трудових колективів на участь у приватизації їхніх же підприємств чи виробничо-структурних підрозділів. Комісія дала стосовно цього вичерпне роз'яснення. Згідно із законами про приватизацію її орган зобов'язаний попередньо поінформувати трудовий колектив щодо наміру включити підприємство до переліку таких, що підлягають роздержавленню або приватизації. Тоді створюються організація орендарів або товариство покупців, у котрі мають входити більше половини виробничників. Вони й визначають потім спосіб приватизування об'єкта, в тому числі й шляхом оренди з викупом. Не обов'язково чекати й почину від органу приватизації. Трудовий колектив має право розпочати її з власної ініціативи. Члени комісії закликали виробничників активніше включатися у здійснення економічних реформ.

Прес-центр Верховної Ради України.

Спротив по-пролетарськи чи конверсія по-місцевому?

Близько тижня триває голодування групи робітників Донецького дослідного заводу технологічного обладнання, що в Пролетарському районі міста. Свій спротив заводчани пояснюють перш за все тим, що вже три місяці не отримують платні. Не дають результатів і їхні звертання до відповідних інстанцій міста і області, що конверсія на підприємстві здійснюється з негараздами: крадіжки, розпродаж за безцінь (як правило, в ближнє північне зарубіжжя) найновішого обладнання, дефіцитних матеріалів, цінних металів. Триває скорочення штату: на сьогодні з 400 працює на підприємстві тільки 150.

Один з голодуючих, Микола Задорожний, заявив: «Вимагаємо створення спеціальної комісії з обов'язковою нашою участю для розслідування фінансової діяльності керівництва підприємства. Стоятимемо до кінця. Голодує лише четверо, але нас підтримує більшість заводчан».

Закликають відкрито, а радяться таємно

Таджикистан звернувся до Ради Безпеки ООН з проханням розглянути можливість надання так званим колективним миротворчим силам СНД на території республіки статусу «голубих касок» ООН і прийняття відповідної резолюції. Про це йдеться в листі глави таджикистанського парламенту Е.Рахмонова, розповсюдженому в штаб-квартирі ООН як документ Ради Безпеки.

Тим часом у Душанбе за зачиненими дверима тривають консультації глав зовнішньополітичних відомств Росії, середньоазіатських країн і Казахстану. Російський міністр закордонних справ А.Козирєв побував на одній з ділянок таджикського-афганського кордону, а після цього відбулася його бесіда віч-на-віч з Е.Рахмоновим.

ВИБОРИ 94 27 БЕРЕЗНЯ

Гортаючи передвиборні програми

ЯК ТОВАРИШ ТКАЧЕНКО «ГОСПОДИНА» ВОЛЬФОВИЧА ПЕРЕПЛЮНУВ

— Ви чули виступ депутатів? Так вчора красіво обіцяли...

— *Теперішні чи ті, що мають бути?*

— *Ті, що мають...*

— *О, ті наобіцяють...*

З розмови в електричці.

Мають рацію дядьки, наобіцяють. Але так «красіво», як ексміністр сільського господарства кандидат у депутати за Шполянським виборчим округом на Черкащині товариш Ткаченко, навряд чи хто зможе. Головне, переконливо. За душу бере.

Знаєте, чого ми погано живемо? А того, що товариш Ткаченко не при владі, не на «горі». Невеликим чоловіком був — усього міністром, а й то добра для народу наробив: хліб, наприклад, коштував усього двадцять копійок. Чому був дешевий? А тому, що міністр — Ткаченко! Шуганули його з посади — відразу ж і поплатилися... тисячами за буханець. Що треба, аби знову ми зажили? Просити, щоб зволили товариш Ткаченко знов керувати: і бажано не «сеге», а всіма і всім. Тоді не тільки хліб, а й до хліба «тьху» коштуватиме. Не вірите? А дарма. Товаришеві кандидату раз плюнути — це зробити (у нього навіть найулюбленіше заняття — і те праця): лише треба стати товаришем депутатом. А далі все просто. Потрапить до Верховної Ради — часу не гаятиме: відразу «закріпить соціалістичний вибір, поверне соціалістичне виробництво, бо колгоспно-радгоспна система себе не вичерпала» і — вперед, народе, соціалістичним курсом до дешевої пайки хліба! Тобі забезпечать «мінімальний мінімум», сам товариш Ткаченко це обіцяє.

Ось хто підвів претендента на депутатський мандат, так це Президент: не додержав свого слова. Поклявся Леонід Макарович, зізнається землякам товариш Ткаченко, «виконувати намічену мною програму», а сам зрадив. Одне «втішає» — Президент не єдиний зрадник у нашій історії, у виступах кандидата ще один проходить «по справі» — гетьман Мазепа. Зрадив українців. Перед ким зрадив, історик-аматор не уточнює, але точно знає, що такий ганебний факт був. Бо солідно вивчає історію... за творами радянських класиків. (Ще б Пушкіна почитав, Олександра Сергійовича. Також «мазепознавцем» був...) Одне слово, нехороші Президент з гетьманом. «Розстроїли» товариша кандидата. Йому ж обиратися треба, хліб дешевим робити, а тут ще про уроки історії думай. І чого прапор не того кольору над Верховною Радою повісили, якщо в Олександра Миколайовича алергія на ті кольори, і чого хтось до когось звертається «пане», якщо треба «товаришу», і чого не та партія рветься до влади.

До речі, про партії. Боляче товаришеві за Рух: більше діє словами, ніж ділами, що не завадило йому (Рухові, себто)... привести нас до катастрофи. Неув'язка в товариша з логікою, але не зважаймо, він про вихід із кризи думає. А вивести нас можуть... Правильно, комуністи з соціалістами, бо це партії, що (присядьте, хто стоїть)... не рвуться до влади. Ну й товариш Ткаченко, ну й дотепник, самого «господина» Жириновського переплюнув. Та від такого жарту навіть колгоспно-радгоспні коні попадають, а вони ж не винні, що мали такого веселого міністра.

Не буду переповідати весь демагогічний набір передвиборних «одкровень» кандидата в депутати О. Ткаченка. І смішно, й образливо за тих, хто, як стверджує шполянська райгазета, вирішив цілими селами голосувати за видатного земляка. Смішно, бо... просто смішно. Образливо, бо невже не розуміють люди, що, м'яко кажучи, їм заливають про майбутній розквіт під проводом таких, як Ткаченко. Соціалістичний вибір уже робив дешевим не тільки хліб, а й життя: запитайте в старших людей, почім був буханець у 33-му. Скромно змовчав товариш земляк і про те, як саме під його керівництвом котилося у прірву село, що саме «досвід роботи» таких, як він, фахівців знадобився «хорошій» партії для зміцнення колгоспної системи. А тих, хто з цією системою не згоден, куди направить «соціалістичний вибір» тов. Ткаченка. У Сибіру несходимому теж фермерство заводять, та й не наш він тепер. Хіба що Чорнобильська зона (між іншим, також продукт системи, яку так обстоює наш товариш) буде вам національною Колимою. Отож вибирайте Ткаченка — і далі «розкошуватимете» з порепаними руками і зігнутою головою. І далі вас отруюватимуть зіпсованими добривами. Тільки дітей і внуків ваших шкода. Їм соціалістичний вибір товариша Ткаченка, як ярмо волові...

Людмила КОХАНЕЦЬ.

Фрази,

взяті з передвиборчих виступів декотрих кандидатів у народні депутати по Волинській області

Чому у Верховній Раді мають бути нові люди? Тому, що наш народ живе погано і бідно.

Важка праця на буряках привела мене в аспірантуру...

Я дуже вдячний вам, що ви мене терпите.

Виступатиму за проведення грошової реформи для вчителів, лікарів, студентів та інших пенсіонерів.

Знаю проблеми працівників сільського господарства бо коли працював у районі то часто бував у селі.

Треба забрати ту валюту, яку вони незаконно вивезли за кордон, а за неї вдома побудувати для них тюрми...

Коли буду депутатом, то боротимуся за підвищення зарплати для медиків, вчителів, доярок, тваринників, але не для чиновників.

Я впевнений у своїх виборцях, вони ще не окоцюбилися...

Повірте, що я українець, вболіваю за Україну, а тому люди села для мене дорогі й близькі.

Нестенографічний запис зро[illegible]
Богдан БЕРЕКЕ[illegible]
Волинська область.

Успіх — це реалізована можливість, про яку знають

Зрозуміло, що недавній американський візит Президента Л. Кравчука ще коментуватимуть і коментуватимуть, бо підсумки в сприйнятті його людьми неоднозначні — від «повного успіху» до «нічого це нам не дало». І особливу вагу в потоці таких висловлювань, звісно, матимуть коментарі фахівців. Тих, хто підсумки і наслідки візиту має реалізовувати, втілювати в конкретні справи.

Зокрема, заступник міністра зовнішньоекономічних зв'язків Сергій Осика наступного ж дня за прес-конференцією Л. Кравчука докладніше пояснив, що мав на увазі наш Президент, коли сказав, що Штати, мовляв, змінили стратегічні акценти у відносинах з Україною. Перенесли їх з безпосередніх проблем ядерного роззброєння на дво- і багатостороннє економічне співробітництво.

На думку С. Осики, візит Л. Кравчука привів до змін глобального характеру, але не започаткував їх, а тільки поглибив те, що було раніше, намітилося, зокрема, як бориспільсько-московський процес. Пояснення цього просте: сьогодні триває, за словами С. Осики, унікальний процес — світ відкриває для себе нову 52-мільйонну державу, звикає до сприйняття її саме в такій якості, а не як частини «великої Рашн», вчиться ідентифікувати українські товари саме як українські, а не російські. На швидкість тут розраховувати не випадає. Це по-перше.

А по-друге, Україна — держава з перехідною економікою. Тобто душею ми в ринку, але чітко не усвідомлюємо, що це таке, і тому понад 90 відсотків промисловості залишається у державній власності і вимагає, аж криком кричить, не просто дотацій (вони не порятують, а тільки відтягнуть летальний кінець), а докорінної структурної перебудови всього народногосподарського комплексу. А ось здійснити такі процеси нам самим не під силу — потрібна зовнішня допомога, вільно конвертовані ін'єкції.

Тож і назвав С. Осика одним із важливих наслідків візиту розширену можливість України рівноправно виходити в світ, якісно розширювати наш експорт. Сьогодні Україна впритул підійшла до підписання договору про партнерство і співробітництво з Європейським Союзом, а отже, й до рівноправного членства в Генеральній угоді про тарифи і торгівлю (ГАТТ). Що це дає Україні? Де-юре, як уже сказано, — рівноправність. Але важливіша можливість де-факто прилучитися до виробленої ГАТТ системи механізмів регулювання і збалансування рівнів розвитку національних економік. Сьогодні в цій організації — 117 країн-членів, не всі вони мають однаковий рівень економіки, хтось диктує свої умови, хтось змушений з ними миритися, але можливість рівноправно торгувати дає слабкішим державам головне — вільні кошти, отримані від експорту власної продукції, які можна вкладати в пріоритетні галузі економіки всередині країни, розв'язувати соціальні проблеми. С. Осика згодний з тим, що приєднання до ГАТТ породить і нові проблеми, зокрема знизить мито на імпорт в Україну, а отже, боляче вдарить ті наші підприємства, що виробляють неконкурентоспроможну продукцію, посилить процес їх банкрутства. Але з другого боку — хіба сьогодні ці підприємства здатні конкурувати навіть у рамках СНД? Відповісти позитивно — проблема, але ясно як день інше — ці підприємства вимагають дотацій з бюджету, і таким чином держава змушена розподіляти всім потроху, а не розвивати пріоритети. «Не можна з малими силами наступати по всьому фронту», — зазначив С. Осика. Тож ГАТТ, відкриваючи для України зовнішні можливості, стимулюватиме й розв'язання болісних внутрішніх проблем, на яке поки що ніяк не зважиться наше керівництво.

Не менш важливим, за словами С. Осики, є й підписаний у США договір про взаємний захист інвестицій. Це створення реального механізму страхування інвестицій, стимул для найактивнішого інвестора — приватного малого і середнього бізнесу. Йдеться про те, що світова економіка розвивається в протистоянні великих і середніх капіталів. Доки неповороткі гігантські компанії розбуркаються, нові ринки освоюють ті середні, хто прагне стати великим. Звичайно, черга охочих вкласти гроші в Україну невелика, не розвивається співробітництво на рівні «бізнесмен — бізнесмен». Але початок покладено. Залишається тільки в самій Україні зробити так, щоб за кордоном повірили у правову захищеність українських бізнесменів, у політичну стабільність держави. За словами С. Осики, іноземці сьогодні охочіше мають справу з державою, бо це дає однаковий прибуток, але з меншою часткою ризику. І ось чому. В Україні майже не розвивається судова влада, яка захищала б бізнес. У нас спрацьовує адміністративний захист з боку держави, тому до неї і йдуть. І залишається тільки традиційно запитувати «Хто винен?»

Те ж саме — з політичною стабільністю. Бізнес — це ланцюжок: від вкладання капіталу через виробництво до отримання прибутку. Для бізнесменів важливо робити, як влучно зазначив С. Осика, техніко-економічне обгрунтування кожної ланки процесу: знати, чи не з'являться на якомусь етапі «нові законники» і не почнуть змінювати правове поле. Тому й чекають у світі на наші вибори, зважають на аналогічний російський досвід, прогнозують українські варіанти жириновсько-зюгановщини.

Сам С. Осика нещодавно повернувся з візиту до південноазіатських економічних «драконів» і тому мав усі підстави заявити: мовляв, усе на світі пов'язане, пластові зрушення у відносинах з Великим Заходом не могли не спричинити аналогічних процесів на Великому Сході. А нам є чого повчитися в Сінгапура, Таїланду, Малайзії, як і «драконам» є що купити чи запозичити в Україні.

З огляду на все сказане, не можна нехтувати ще одну важливу проблему. А саме — Україна, і ніхто інший, має довести світові, що з нею вигідно мати справи. Для цього вкрай потрібно, щоб у світі знали, що в Україні є і що вона може. Світові ще треба пояснювати, що ми — великий ринок з високими технологіями, талановитим людським науково-технічним потенціалом. Тільки сама Україна може зламати стереотип сприйняття себе як країни, де не відбуваються реформи. І зробити це просто — інтенсивніше їх здійснювати. Тільки наша держава може запобігти тому, що її представників сприймають як людей, готових за демпінговими цінами збути будь-що і будь-де, забуваючи, що можна продати один український вертоліт і заробити 100 мільйонів доларів. А дорівнюватиме це прибуткові від продажу 500 тисяч тонн металу. Тільки без екологічних [illegible]лідків його виробництва. [illegible]же Україна — одна з небагатьох держав, яка може повністю виробляти і літаки, і вертольоти, і ракети, і ще багато інших машин, які можна (і треба!) продавати. Це і буде якісний експорт.

Але хто про це знає? Зайняті політичними пристрастями журналісти залюбки передають більше те, що один депутат сказав іншому, а не розповідають про можливі вигоди від розробки, приміром, літака «Ан-70». Вигоди і для України, і для тих, хто в світі займеться його експлуатацією. Але якщо про «Ан-70» знають, що він на кілька років технологічно випередив світове літакобудування, то що відомо журналістам про інші аналогічні за якістю і рівнем українські товари? Відповідь одна — майже нічого. І багато в чому не з їхньої вини, бо Україна, її державні і виробничі структури ще мають відкритися насамперед внутрішньо. Не оголитися, як стверджують суперсекретники, а розумно й доказово розповісти про те, що хочуть прочитати в газетах самі і що мали б прочитати там можливі грошовиті партнери.

Тож якщо С. Осика від свого чи від імені відомства започаткував розвиток таких контактів з мас медіа, то він подав непоганий приклад. І була в його розповіді банальна до геніальності фраза: «Ми маємо нові можливості. Головне — їх реалізувати». А ніхто й не проти...

Володимир СКАЧКО, оглядач.

Скандал на вулиці Центральній

Що таємне стає явним, це дуже добре, звичайно. Але що не міськвиконком, який, м'яко кажучи, і ловив гав, поки чинилася безсоромна прихватизація, а депутати міської Ради позиваються у народному суді, щоби повернути місту його ж власність,— це вже, погодьтеся, не зовсім добре і спричиняє всілякі підозри.

У самісінькому центрі Дніпропетровська, поряд з його центральним універмагом, по вулиці Центральній, 10 розташовані одразу чотири будинки. Мешкали в них разом 27 сімей та містилися офіси двох установ. І скільки так тривало б, невідомо. Та у серпні 1988 року міськвиконком раптом вирішив передати ці споруди на баланс торговельно-закупівельного підприємства, яке в рамках облспоживспілки одне з перших тут почало діяти на кооперативних засадах.

А тепер пригадайте чинне на той час законодавство. Будинки належали державі, відтак безплатно могли бути передані тільки державним підрозділам, а коли кооперативним, то неодмінно за відповідну плату. А в даному разі торговельно-закупівельний кооператив не виклав ані копійки.

Хоча нашого кмітливого чиновника на дрібничку на гарячому не спіймаєш. Будинки справді старі і потребують невідкладного ремонту. От підприємство-кооператив наче й бралося власним коштом їх лагодити. Якщо так, то нехай, бо це ж людям на добро.

Одначе, щоб ви знали, насправді ремонтувати споруди ніхто й не збирався. Навпаки, чимдалі більше вони руйнувались, їхнім мешканцям, по суті, умисне створювалися нестерпні умови життя і сприятливі — в інтересах кооперативу — для виживання звідси людей. Не вірите? Та ж міськвиконком сам відселяв сім'ї, надаючи їм дефіцитне житло в інших місцях, аж поки в помешканні по Центральній, 10 не зосталася одна-однісінька сім'я...

Щоправда, якось на початку 1990 року хтось у міськвиконкомі опам'ятався і здійняв гвалт. Це ж бо, мовляв, неподобство, яке чиниться у нас під носом. Хоч би тому, що будинки утримуються в жахливому стані. І з'являється рішення-вимога до кооперативу звільнити приміщення і повернути за старою адресою — Бабушкінському житлово-комунальному об'єднанню.

Справедливо? Авжеж. Одначе знову не можемо стриматися від власних домислів-версій. Або щирий гнів і «сміливе» рішення були не що інше, як штукарський хід міськвиконкому, або за видимість сприймали їх в інших інстанціях, але сталося таке: житлово-комунальне об'єднання довго, дуже довго не наважувалося забирати назад будинки. Аж доти, доки Бабушкінський райнарсуд під головуванням Олександра Максименка не визнав рішення міськвиконкому... за безпідставне. Не дозволив, коротше, виконкомові виправляти свою фатальну помилку. З чим міськвиконком мовчки й покірно... погодився.

Невже це й треба було довести? За всіма тодішніми законами від безплатного передання на баланс підприємству-кооперативу будинки не перестали бути державною власністю, і розпоряджатися ними на свій розсуд міськвиконком — знову ж за всіма тодішніми законами — зберігав право. Та для суду це була дрібниця. А ось те, що будинками, котрі справді — вже як комунальна власність — належали місту, безпардонно користувався всесильний кооператив, суд, навпаки, привітав.

Але ви не знаєте ще, чим скінчилася історія. У липні 1992 року кооперативне підприємство... продало 45,5 квадратного метра житлової та 720,3 квадратного метра корисної площі. Так-так, у будинках, які йому не належали. Як таке сталося, мають з'ясувати компетентні органи, але ми достеменно знаємо, кому продало. Любові Литвин — засновниці й керівниці... торговельно-закупівельного підприємства. За ціною символічною — 16 «з копійками» тисяч карбованців. А далі продало майже стільки ж площі — тієї й тієї — за 13 тисяч чоловікові Любові Миколаївни, Петрові Литвину.

А ще також за безцінь 298,5 квадратного метра житлової та 1761 квадратний метр корисної площі — продало родичам Любові Миколаївни — Наталії Мазур і Анжелі Гвоздьовій та синові й невістці голови облспоживспілки — Валентину Рутгайзеру і Наталії Рутгайзер. Ця четвірка разом виклала щось близько сорока тисяч...

Отак за чиїмось хотінням і велінням будинки по вулиці Центральній, 10, наче в насмішку чи задля виклику місту, спокійнісінько стали... приватною власністю. І тепер залишається тільки виселити звідси останню сім'ю, Тетяну Черняк з її сином Олегом. Чого й домагаються нововявлені власники-приватники, позиваючись у тому ж Бабушкінському народному суді.

Щоправда, тепер оцей паралельний чи зустрічний, але «недоречний» позов депутатів міськради з вимогою скасувати загадкові договори купівлі-продажу, завірені, між іншим, як і належить державним (?) нотаріусом, наче на заваді. «Наче» тому, що голова депутатської комісії з питань законності Микола Карпов, з ініціативи якого і «розсекречено» скандал довкіл «шматка» нерухомості в самісінькому центрі Дніпропетровська, мало вірить, що буде поставлено справедливу крапку. Не вірить, скажемо прямо, ні міській виконавчій владі, ні районний судовій.

І це в ситуації, коли Микола Федорович, готуючи позов, ввів, здається, новий, але, мабуть, актуальний термін, кваліфікувавши дії службових осіб і громадян, причетних до дуже неприваблної історії, як «завдання матеріальних збитків комунальній власності міськради в особливо великих розмірах».

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровськ.

Конфлікт

Чи треба видаляти гланди через очеревину

Мудре прислів'я: «Уговор паче грошей» сьогодні, в період правового нігілізму, у господарській практиці перероблено на кілька ладів. Якщо це стосується взаємовідносин державних і комерційних структур, то здебільшого воно звучить так: «Ви у мене потанцюєте», з усіма наслідками, що з цього випливають. І збитками.

Незважаючи на те, що і державні підприємства, і комерційні структури перед законом рівні, деякі директори й керівники держпідприємств ще часто щодо останніх діють за одним-єдиним неписаним законом: «Я начальник — ти дурень». І крапка. Тож мусиш діяти (читай: танцювати) так, як я захочу.

Щось схоже відбувається у стосунках із директором київського заводу «Арсенал» В. Лежневим та УБН «Кристина».

Коротко про суть конфлікту. Між виробничим об'єднанням «Завод Арсенал» і спільним підприємством Українська біржа нерухомості «Кристина» 6 травня 1993 року було укладено договір на оренду нежитлових приміщень за адресою: Кловський узвіз, 13-А. У приписі, який невдовзі надіслав прокурор Київської прокуратури з нагляду за додержанням законів на підприємствах оборонної промисловості В. Комарчук, від нас вимагають або укласти новий договір (що неможливо), або звільнити приміщення. Такі вимоги безпідставні.

Чому? Та тому, що згідно з пунктом 4 статті 20 та статті 22 Закону України «Про прокуратуру» письмовий припис вносять у випадках, коли порушення закону має очевидний характер і може завдати істотної шкоди інтересам держави й підприємства, якщо не буде негайно усунено. Невже дев'яносто вісім квадратних метрів орендованої площі у разі термінового повернення до заводського лона дадуть змогу різко збільшити обсяги виробництва, коли багато цехів простоює, люди масово звільняються (або їх звільняють), на підприємстві процвітає приховане безробіття?

Невідповідність дати підписання договору оренди, вказаної на першій сторінці тексту договору, даті, зазначеній у протоколі погодження договірної ціни (а саме цей факт покладено в основу припису), пояснюється тим, що першу дату було проставлено представником СП УБН «Кристина», який підписував договір, у момент фактичного укладення договору (підписання його представниками сторін). Дату на протоколі погодження договірної ціни було проставлено працівником бухгалтерії СП УБН і вказує фактичну дату отримання бухгалтерією документів для внесення орендної плати.

За таких обставин наявність двох різних дат у договорі і в протоколі погодження договірної ціни орендної плати не порушує закон настільки, щоб визнати договір за недійсний. До речі, чинне законодавство (як цивільне взагалі, так і Закон про оренду) не вимагає від сторін зазначати дату підписання договору. Між іншим, оригінал договору про оренду є тільки в «Кристині» і з невідомих причин немає в другої сторони, яка мала два примірники. Зрештою, навіть Генеральна прокуратура України визнала, що припис внесено без достатніх підстав.

Але замість того, щоб піти цивілізованим, правовим шляхом: подати позов до арбітражного суду, — директор заводу вирішив діяти через «відомчу» прокуратуру, бо «нависла серйозна загроза інтересам держави та підприємства», і паралельно — самоправно. Так, 23 лютого в орендованих приміщеннях ні сіло ні впало відключили електроенергію. Це було зроблено під час роботи комп'ютерів у режимі архівації, що призвело до значних матеріальних збитків. Звичайно, такі самоправні дії можна пояснювати аварійним відключенням. Але працівники заводу — наші акціонери, свідчать, що це, на жаль, не так. Тож ми змушені звернутися до арбітражного суду, бо збитки, спричинені відключенням електроенергії, становлять уже майже 100 мільйонів карбованців. Невже «Арсенал» такий багатий, щоб у такий спосіб розплачуватися за самоправство директора?

До речі, в УБН з розумінням ставляться до сьогоднішнього важкого становища сусіда — заводу «Арсенал». Вважаючи, що не варто займатися простим підвищенням орендної плати з наступним перерахуванням її частини до бюджету, ми запропонували конкретну допомогу, спрямовану на поліпшення добробуту арсенальців і їхніх сімей, а саме: дотувати пенсії частині непрацюючих пенсіонерів, взяти на дотацію один із заводських дитячих садків тощо. Мало того, під час розширення нашого підприємства за рахунок частини цокольного поверху колишньої заводської поліклініки, ми натомість пропонували збудувати для співробітників «Арсеналу» стоквартирний житловий будинок. Директор відмовився від будинку, однак зажадав, щоб ми переказали на рахунок заводу суму, що дорівнює його вартості. Але хто дасть гарантію, що ці гроші не підуть у пісок або не будуть витрачені на закордонні вояжі керівників заводу? До речі, свою відмову В. Лежнєв мотивував тим, що, мовляв, одержавши квартиру, люди почнуть звільнятися з підприємства. А хіба вони раби, хіба не вільні у виборі роботи? Цікаво, а як оцінять вчинок свого директора ті 2,5 тисячі працівників заводу, що перебувають у черзі на житло (декотрі вже по п'ятнадцять років), коли дізнаються, що сам він отримав квартиру, будучи в черзі-обліку в 1992 році лише кілька місяців?.. Та це тема іншої розмови.

Юлія КЛИМЧУК,
експерт з правових питань.

Ен Лінден: «Швидше позбувайтесь провінційності»

Виповнилося рік, як у Коломию на запрошення міської Ради народних депутатів прибула представниця Корпусу миру США пані ЕН БЕЙТЗ ЛІНДЕН. Одразу по приїзді цій тендітній жіночці відвели невеликий кабінетик у ратуші. Однак у ньому вона з'являється хіба що зранку або надвечір. Решту часу віддає знайомству з Коломиєю, її діловими людьми, бо це її службовий обов'язок — допомагати фаховими порадами для становлення й утвердження підприємництва в цьому надпрутянському містечку.

Часом кабінет не бачить своєї господарки по кілька днів. Це ще одна характерна риса непосидючої пані — в мандрах пізнавати Прикарпаття.

Ми зустрілися з нею надвечір. Пані Ен, як і обіцяла, повела мову про свої будні в ролі консультанта Корпусу миру США.

— Що можете сказати про ділову атмосферу в Коломиї — чи швидко тут набере сили підприємництво?

— Не чекайте оптимістичного прогнозу. Стара система, рабами якої ще довго залишатимуться ваші люди, усіляко перешкоджає переходу на ринкові відносини. Не можу сказати, що все залишилося, як було. Зрушення вже намітилися. Але підприємництво масовим не стало. Воно ніяк не вирветься з печерного рівня. Це помітно і в Коломиї. Малих приватних підприємств тут з кожним днем більше, а їх віддача вкрай мізерна. Та звідки взятися дивідендам, як ви продовжуєте (навіть у приватному секторі) роздувати бюрократичний апарат! На деяких підприємствах працює по три бухгалтери! З таким розмахом ви ніколи не станете заможними людьми!

Або взяти приватизацію. Вона теж у вас карикатурна. В умовах гіперінфляції ви робите наголос на тому, щоб передати людям у власність малі виробничі об'єкти, що видається мені нерозумним. Хіба може зараз, скажімо, вижити приватизований ресторан, коли ціни на продукти піднялися до таких висот? Жодним чином. Отже, така приватизація приречена на провал.

Вихід тут один: держава має підтримати свої підприємства, вдихнути в них силу, стабілізувати економіку. А коли ті зміцніють — роздати у власність людям. Це в першу чергу стосується переробної галузі. У вас фантастично багаті землі, з них можна збирати едемські врожаї. Але це ще півсправи. Треба мати чим те багатство переробляти.

Інший шлях виходу з кризи — створення ринку конкурентоспроможних товарів. Тут у вас непочатий край роботи. Не треба плекати ілюзії, що це вам швидко вдасться. Але в окремих галузях віддача може прийти досить швидко. На Прикарпатті джерелом валютних прибутків може стати образотворче мистецтво. Вже сьогодні воно має попит на світових ринках. Однак їх треба послідовно завойовувати — добротною рекламою, гарним сервісом, розмаїттям виробів. В цьому я й узялася допомогти прикарпатським умільцям. Нещодавно в Коломиї ми організували велику виставку художніх виробів, виготовили рекламні проспекти на кращі взірці, ознайомили з ними зарубіжних комерсантів. І одержали перші схвальні відгуки — прикарпатські шедеври матимуть покупців за кордоном.

Наша розмова наближалася до завершення. Пані Ен ще чекали нагальні справи. Адже вона, крім основних обов'язків, викладає ділову англійську мову в Коломийській гімназії, Івано-Франківському університеті імені В.Стефаника, навчає манерам гарного обслуговування персонал готелю «Роксолана» в Івано-Франківську.

— Корпус миру щиро бажає, — сказала на прощання пані Ен, — щоб Україна швидко розпрощалася зі своїм минулим і поповнила сім'ю цивілізованих держав.

Василь БАБУХ.
Івано-Франківська область.

«ТЕРМОЯД» ЩЕ ДОВГО ПРОГРАВАТИМЕ...

Пам'ятаю ще зі школи оптимістичні заяви про те, що людство вже загнуздало ядерну енергію, ось-ось приборкав «термояд» і що попереду — щасливе безхмарне, сповнене тепла і світла, майбутнє. Не треба буде ні вугілля, ні нафти, ні газу. Вірилося в це довго, аж до чорнобильського 1986-го, коли проблеми ядерної енергетики постали перед нами з іншого боку. І вже зовсім інакше роль вугілля, нафти та газу сприйняли в 1992—1994 роках, коли з'ясувалося, що ці енергоносії минулого і початку нинішнього століття ще довго визначатимуть умови нашого життя.

Розпад СРСР автоматично привів до переходу в міждержавній торгівлі до світових цін, і за цих умов в Україні відразу далися взнаки всі найгірші риси централізованого типу господарювання в замкненій системі — колишньому СРСР. У багатому на енергоресурси Союзі майже не приділяли уваги енергозбережним технологіям, на виробництво одного і того ж виробу ми витрачаємо в декілька разів більше енергії, ніж на Заході. Наші технології часто старі і дуже неефективні. Атомна енергетика також не може розв'язати всіх проблем.

Як же вийти з цього замкненого кола, коли неефективність виробництва не дає коштів для закупівлі енергоносіїв, а нестача останніх призводить до зупинення виробництва? Щоб чіткіше відповісти на це питання, розіб'ємо проблему на складові, серед яких можна виділити такі: 1) енергозбереження, 2) підвищення ролі вугілля в енергетиці, 3) надійне забезпечення нафтою та газом, 4) збільшення експортного потенціалу держави.

Енергозбереження

Починаючи від погано зашпакльованого вікна у власній квартирі і аж до коксохімічних заводів-велетнів, де цінний газ стравлюють у атмосферу і псують озоновий шар, ми всюди марнуємо енергію. Ми — країна марнотратників. Даруйте за банальність, але невимкнена лампочка, цівочка води з крану — то прямий шлях до бідності. Все це не тільки можна, а й треба поправити, причому терміново. Для індивідуальних споживачів потрібно встановити лічильники витрат води, електроенергії, газу — це буде дешевше споживачам, бо на них списують усе, навіть прорив водопроводів у місті (це вже робиться, але не так швидко, як хотілося б). А для підприємств має бути розумна конкуренція, щоб кожне з них намагалося знизити ціну на свої товари за рахунок енергозбереження. Проте є серйозні проблеми із запровадженням енергозбереження на деяких великих виробництвах. Скажімо, нафтопереробна промисловість України переробляє нафту лише на 50 відсотків, тоді як у США — на 92 відсотки. І тут без серйозних капіталовкладень, в т. ч. іноземних інвестицій, не обійтися. Це саме можна сказати про виробництво чавуну тощо. Вагоме слово тут мають сказати і науковці. Пора їм, як мовиться, «вийти з окопів» і перейти «в атаку» на наші заводи, підприємства, фабрики, активно провадити лінію на підвищення рівня виробництва, причому робити це справді на сучасній організаційній основі — зі створенням акціонерних компаній, фірм, комплексів.

Вугілля в енергетиці

На початку 80-х років у США, Франції та інших країнах розроблені концепції розвитку енергетики в XXI столітті. Характерна риса цих програм — те, що в них вугілля визнане за найбільш перспективний вид палива наступного століття. Виходили з того, що на сучасний момент розроблено, а в деяких країнах й успішно впроваджено у життя нові сучасні технології спалювання, які дають можливість у 100000 разів зменшити викиди шкідливих речовин в атмосферу. І в цьому аспекті Україні надзвичайно пощастило — запаси вугілля в нас перевищують 100 мільярдів тонн, що за прогнозованого видобутку в 200 мільйонів тонн (нині — близько 130 мільйонів тонн) вистачить більш ніж на 500 років. І хоч наше вугілля низькоякісне, але нові технології спалювання, скажімо в «киплячому шарі», забезпечують успішне горіння суміші, що складається із 33 відсотків вугілля, 33 — золи і 33 відсотків води. А якщо побудувати комплекси «шахта—електростанція», то таке виробництво стане високорентабельне і, крім задоволення внутрішніх потреб, дасть можливість продавати електроенергію за кордон. Нові технології спалювання вугілля ще й заощаджують мазут і газ, які в нинішніх умовах використовують в мільйонах тонн і мільярдах кубометрів для підпалювання вугілля. Крім цього, зола після проходження «киплячого шару» стає прекрасною сировиною для будівельної промисловості.

Українські науковці володіють новими технологіями спалювання вугілля, і справа стоїть за ініціативою енергетиків, активною участю інвесторів нашої теплоенергетики.

Забезпечення нафтою та газом

Ця проблема особливо болюча для нашої держави. Українські нафтопереробні заводи разом можуть переробити близько 62 мільйонів тонн сирої нафти: Лисичанський — 23,5, Кременчуцький — 18,5, Херсонський — 8,5, Одеський, Дрогобицький, Надвірнянський — по 3,5 та Львівський — близько 0,3 мільйона тонн. Стільки нафти ми й отримували до 1987 року. Але чи треба нам стільки? Розрахунок показує, що для забезпечення нашого транспорту на перспективу слід виготовляти десь до 10 мільйонів тонн бензину та дизельного пального. Тобто якби наші нафтопереробні заводи переробляли нафту на 85—90 відсотків, то це становило б десь близько 25 мільйонів тонн сирої нафти. Додамо ще 10—15 мільйонів тонн нафти на потреби хімічного та іншого виробництва й побачимо, що для задоволення усіх потреб цілком вистачить 40 мільйонів тонн нафти. І не марнуватимемо ті десятки мільйонів тонн мазуту, що внаслідок відсталої технології нині спалюють у топках, або ж продають західним країнам (а там його переробляють на бензин і солярку).

Тепер щодо самих шляхів забезпечення нафтою. В Україні її власні прогнозні запаси становлять майже 700—900 мільйонів тонн, але з багатьох причин ми не зможемо підняти видобуток більш як до 6—8 мільйонів тонн на рік (нині — близько 4 мільйонів тонн). Нафту мусимо завозити з-за кордону. І я ніяк не розумію заяв деяких наших економістів про те, що не треба будувати термінал для приймання нафти в порту «Південний». Адже фахівці знають, що наприкінці 1993 року ми купували нафту в Росії вже на 7—12 доларів США дорожче, ніж нам пропонували її деякі країни Африки і Азії. Мало того, уже сам факт існування терміналу автоматично змусить російські підприємства знижувати ціну на нафту, бо це ж буде не теперішня ситуація, коли в нас є лише одна труба з Росії, і хоч би яку ціну за нафту та заправила (навіть вдвічі вищу від світових), ми змушені були б платити, бо більше нам її взяти ніде. А точніше, нікуди прийняти.

І ще одне дуже важливе питання. В Україні є великий загін висококваліфікованих спеціалістів-нафтогазовиків всього технологічного ланцюжка, є певна машино- і приладобудівна промисловість, які могли б успішно виступати на міжнародному ринку праці в цій галузі за принципами американських компаній. Безумовно, що нам слід рішуче йти на структурну перебудову нафтогазового комплексу, створивши 3—4 самостійні нафтогазові компанії, які могли б брати участь в концесії розробки родовищ не тільки в Україні, а й в Росії, Казахстані, країнах Перської затоки, Нігерії тощо. Це мають бути компанії, які самі видобували б, переробляли нафту, продавали продукти її переробления. Як свідчать розрахунки, понад половину потреб України в нафті та газі можна було б забезпечити тільки завдяки праці цих спеціалістів.

Іншим важливим аспектом цієї проблеми є виробництво бензину чи метанолу (за визнанням провідних американських науковців, саме метанол — найпрогресивніше автомобільне пальне) з вугілля. Розрахунки показують, що такий бензин буде значно дорожчий від нафтового і таке виробництво тепер нерентабельне, а застосовували його в країнах, які перебували в міжнародній ізоляції (фашистська Німеччина, ПАР). Проте коли використовувати для цього гази коксового виробництва, то такий бензин стає рентабельним. І в цьому питанні вже зроблено певні кроки. Так, на Авдіївському коксохімічному заводі ведуть роботи з утилізації коксового газу, з якого вироблятимуть майже 350 тисяч тонн метанолу чи 150 тисяч тонн бензину. А взагалі утилізація газів коксохімічного та феросплавного виробництва в Україні могла б дати кілька мільйонів тонн метанолу чи бензину, не кажучи вже про поліпшення екології регіонів.

Тепер щодо газу. Україна споживає близько 100 мільярдів кубометрів газу (власний видобуток — майже 20 мільярдів кубометрів). У той же час Франція, яка виробляє майже в 5 разів більше товарної продукції, споживає лише 35 мільярдів кубометрів газу. Отже, саме в споживанні газу — найбільший простір для енерго- і ресурсозбереження.

На відміну від нафти, свої потреби у газі Україна в майбутньому спроможна забезпечити сама. Тепер ведуться великі роботи з розвідки нових родовищ у Чорному морі, Полтавській, Чернігівській та Харківській областях, Карпатському регіоні. Особливий інтерес до нових нетрадиційних джерел газу. Так, на дні Чорного моря наші вчені відкрили поклади газогідратів — газів, які з причини певних термодинамічних умов перебувають у замороженому стані. Оцінки показують, що тут є майже 20—25 трильйонів кубометрів горючих газів. Нині Кабінет міністрів прийняв постанову, спрямовану на розвідку цих родовищ і розроблення технологій видобутку цих газів.

Інше цікаве джерело вуглеводнів — гази вугільних родовищ Донбасу та Львівсько-Волинського басейну. За підрахунками, там зосереджено близько 25—30 мільярдів кубометрів метану — цінного газу, що його можна успішно використовувати. Вже тепер щорічно під час вентиляції шахт викидаємо в атмосферу, руйнуючи озоновий шар, 3 мільярди кубометрів цього цінного газу, а могли б налагодити відповідне виробництво, отримувати його до 10—15 мільярдів кубометрів, що успішно роблять в Америці та Західній Європі. На сьогодні Кабінет міністрів сформував робочу групу, яка працює над розробленням державної програми вилучення метану з вугільних родовищ, що дасть можливість не тільки отримувати газ, поліпшувати екологію регіонів, а й зберегти життя десяткам шахтарів, що гинуть під час вибухів метану.

Слід сказати й про біогаз. Гній, що забруднює підземні води, солома, інші відходи сільськогосподарського виробництва також можна переробити в спеціальних установках й одержувати високоякісні добрива й газ. Колгоспна свиноферма в змозі забезпечити цілорічно газом усе село. І про цей потенціал мусимо пам'ятати, бо в Китаї намічено вже через декілька років досягти виробництва газу в біогазових установках до 100—120 мільярдів кубометрів. Перші такі установки почали виготовляти і в Україні — в Запоріжжі, Дніпропетровську, Сумах.

І ще про газ. Україною прокладено близько 7000 кілометрів магістральних газопроводів, що перекачують понад 100 мільярдів кубометрів газу з Росії до Європи. За міжнародними нормами ми маємо безплатно отримувати майже 15—20 мільярдів кубометрів цього газу як за використання нашої землі, роботу персоналу-обслуги.

Збільшення експортного потенціалу

Якщо брати великою міркою, то нині в світі немає проблем з нестачею нафти та газу, адже тільки є запаси близько 100 мільярдів тонн нафти. Навпаки, є проблеми з їх перевиробництвом, а в Україні — браком твердої конвертованої валюти для закупівлі енергоносіїв. І в цьому зв'язку найперше завдання нашої держави — нарощувати експортний потенціал. Безперечно, що основну роль у цьому мають зіграти наші сільське господарство та металургія — головні експортери держави і головні «добувачі» для неї валюти.

Проте хочу назвати ще одне потенційно важливе джерело валюти для України — наш мінерально-сировинний комплекс. Україна за різноманітністю корисних копалин, їхніми запасами (крім нафти, газу, деяких металів) належить до найзабезпеченіших мінеральними ресурсами країн світу. На сьогодні в нас близько 90 видів розвіданих покладів корисних копалин, 8 тисяч розвіданих родовищ, з яких розробляється 4,5 тисячі. Наші запаси руд марганцю, заліза, титану, ртуті, урану, сірки, графітів, каолінів, облицювально-декоративного каменю, мінеральних вод, цеолітів тощо є такі, що не тільки забезпечують потреби держави, а й в значних обсягах можуть бути експортовані. Треба тільки прагнути продавати сировину щонайвищого ступеня готовності. Лише каолінів, гранітів, мінеральних вод ми могли б продавати через 3—7 років на десятки мільярдів доларів США. Ці гроші треба раціонально використовувати на переобладнання промислової продукції (автомобіле-, судно-, приладобудування тощо), вироби якої поступово ставали б основною статтею експорту України.

Цією заміткою й обмежимося, бо питання розвитку мінерально-сировинного комплексу дуже важливе, і в рамках цієї статті, звичайно, не може бути розглянуте докладно. Хочу лише закликати наших підприємців і банкірів уважніше придивитися до нашого мінерально- сировинного комплексу — вкладені гроші окупляться сторицею.

Ярослав ФЕДОРИН,
головний спеціаліст відділу з питань науки Кабінету міністрів України, кандидат геолого-мінералогічних наук, доктор фізико-математичних наук.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про вибори Президента Української РСР»

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про введення в дію Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про вибори Президента Української РСР»

Верховна Рада України **постановляє:**

Ввести в дію Закон України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про вибори Президента Української РСР» з дня його опублікування.

Голова Верховної Ради України І.ПЛЮЩ

м. Київ
24 лютого 1994 року

Внести зміни і доповнення до Закону Української РСР «Про вибори Президента Української РСР» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 33, ст. 448), виклавши його в такій редакції:

«Закон України про вибори Президента України

Глава 1.
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні принципи і засади виборів Президента України

1. Вибори Президента України проводяться за принципами загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні.

2. Виборчий процес здійснюється на засадах: вільного і рівноправного висування кандидатів у Президенти України; гласності і відкритості; рівності можливостей для всіх кандидатів у проведенні виборчої кампанії; неупередженості до кандидатів з боку державних органів, установ і організацій, органів місцевого самоврядування; свободи агітації.

Стаття 2. Загальне виборче право

1. Вибори Президента України є загальними: право обирати мають громадяни України, яким на день виборів виповнилося 18 років.

2. Президентом України може бути обраний громадянин України не молодший 35 років на день виборів, який має право голосу, проживає на території України не менше десяти (в тому числі п'яти останніх) років і володіє державною мовою. Одна і та ж особа не може бути обрана Президентом України більш як на два строки.

3. Будь-які прямі або непрямі пільги або обмеження виборчих прав громадян України залежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, політичних переконань, роду і характеру занять, не передбачені цим законом, забороняються.

4. Права голосу не мають громадяни, визнані судом недієздатними. Здійснення виборчого права зупиняється на відповідний період для осіб, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі, а також для осіб, які за рішенням суду знаходяться в місцях примусового лікування.

Стаття 3. Рівне виборче право

Вибори Президента України є рівними: громадяни беруть участь у виборах на рівних засадах, кожний виборець має один голос.

Стаття 4. Пряме виборче право. Таємне голосування

1. Президент України обирається безпосередньо виборцями.

2. Голосування на виборах Президента України є таємним: контроль за волевиявленням виборців не допускається.

Стаття 5. Право висування кандидатів у Президенти України

1. Право висування кандидатів у Президенти України належить громадянам України, які мають право голосу. Це право реалізується через політичні партії та їх виборчі блоки, зареєстровані відповідно до законодавства України про об'єднання громадян, а також через збори виборців, у порядку, визначеному цим законом.

2. Партія (виборчий блок), збори виборців можуть висунути лише одного претендента на кандидата в Президенти України.

Стаття 6. Організація і проведення виборів Президента України виборчими комісіями

Організацію і проведення виборів Президента України здійснюють Центральна виборча комісія по виборах народних депутатів України — Центральна виборча комісія по виборах Президента України (далі — Центральна виборча комісія), окружні та дільничні виборчі комісії.

Стаття 7. Гласність і відкритість виборів Президента України

1. Підготовка і проведення виборів Президента України здійснюються відкрито і гласно.

2. Рішення державних та інших повноважних органів, що стосуються виборів Президента України, доводяться до відома громадян через засоби масової інформації у п'ятиденний строк з моменту їх прийняття.

3. Виборчі комісії інформують громадян про свій склад, місцезнаходження та режим роботи, про утворення виборчих округів і дільниць, ознайомлюють їх із списками виборців, з біографічними даними кандидатів у Президенти України, виборчими програмами (платформами) кандидатів або партій (виборчих блоків), які їх висунули, з формою та порядком заповнення підписних листів та виборчих бюлетенів, сповіщають про підсумки голосування і виборів Президента України, надають іншу інформацію у випадках, передбачених цим Законом.

4. Основною формою роботи виборчих комісій є відкриті засідання. На засіданнях комісії мають право бути присутніми довірені особи кандидатів у Президенти України або уповноважені ними особи, по одному представнику від партій (виборчих блоків) та зборів виборців, які висунули кандидата у Президенти України, від позапартійних комітетів виборців, створених для контролю за ходом виборчої кампанії, а також офіційні спостерігачі від іноземних держав і міжнародних організацій, з додержанням вимог, встановлених цим Законом.

5. Засоби масової інформації висвітлюють хід підготовки і проведення виборів Президента України, їх представникам гарантується безперешкодний доступ на всі збори і засідання, пов'язані з виборами. Виборчі комісії, державні органи, органи місцевого самоврядування надають їм інформацію щодо підготовки і проведення виборів.

Стаття 8. Законодавство про вибори Президента України

Організація і проведення виборів Президента України регулюються Конституцією України, цим Законом, а також іншими законодавчими актами України.

Глава 2.
ПОРЯДОК І СТРОКИ ПРИЗНАЧЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 9. Види виборів і порядок їх призначення

1. Вибори Президента України можуть бути черговими, позачерговими (достроковими) і повторними.

2. Рішення про проведення виборів Президента України приймає Верховна Рада України.

Стаття 10. Строки призначення виборів

1. Чергові вибори Президента України призначаються Верховною Радою України не пізніш як за шість місяців до закінчення терміну повноважень Президента України і чотири місяці до дня виборів.

2. Позачергові вибори Президента України призначаються Верховною Радою України не пізніш як за чотири місяці до дня їх проведення.

3. Повторні вибори призначаються в строки, визначені цим Законом.

4. Вибори призначаються на неділю або інший неробочий день, передбачений законодавством. Про день виборів Верховна Рада України повідомляє через засоби масової інформації.

Глава 3.
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 11. Виборчі округи по виборах Президента України

1. Для проведення виборів Президента України Центральна виборча комісія утворює 27 виборчих округів (по одному в Республіці Крим, областях України, містах Києві і Севастополі).

2. Список виборчих округів із зазначенням їх найменувань, номерів, центрів округів публікується Центральною виборчою комісією у пресі і оголошується в інших засобах масової інфомації не пізніш як за 100 днів до дня виборів.

Стаття 12. Утворення виборчих дільниць

1. Для проведення голосування і підрахунку голосів виборчі округи по виборах Президента України поділяються на виборчі дільниці.

2. Виборчі дільниці утворюються окружними виборчими комісіями за поданням місцевих (районних, міських) органів державної виконавчої влади або виконавчих органів місцевого самоврядування, розташованих у межах території виборчих округів. На суднах, які перебувають у день виборів у плаванні, виборчі дільниці утворюються тими ж органами за місцем порту приписки судна.

Виборчі дільниці при представництвах України за кордоном утворюються за поданням Міністерства закордонних справ України відповідно до їх приписки, визначеної Центральною виборчою комісією.

3. Виборчі дільниці утворюються з кількістю від 20 до 3000 виборців, а у виняткових випадках — з меншою або більшою кількістю виборців.

4. Виборчі дільниці утворюються не пізніш як за 60 днів, а у виняткових випадках — не пізніш як за п'ять днів до дня виборів Президента України.

5. За рішенням окружної виборчої комісії по виборах Президента України органи, за поданням яких утворюються виборчі дільниці, не пізніш як на п'ятий день після утворення дільничних виборчих комісій сповіщають виборців про виборчі дільниці в межах районів, міст і районів у містах, склад і місцезнаходження дільничних виборчих комісій та приміщень для голосування.

Стаття 13. Центральна виборча комісія

Центральна виборча комісія утворюється відповідно до статті 14 Закону України «Про вибори народних депутатів України».

Центральна виборча комісія:

1) організовує підготовку і проведення виборів Президента України;

2) здійснює на всій території України контроль за виконанням законодавства про вибори Президента України і забезпечує його однакове застосування;

3) дає роз'яснення щодо порядку застосування виборчого законодавства, входить у разі необхідності до Верховної Ради України з поданням про його тлумачення або внесення до нього змін чи доповнень;

4) утворює виборчі округи по виборах Президента України;

5) спрямовує діяльність окружних і дільничних виборчих комісій;

6) встановлює порядок використання коштів на проведення виборів Президента України і розподіляє їх по виборчих комісіях та відповідних місцевих Радах, сприяє забезпеченню виборчих комісій приміщеннями, транспортом, зв'язком, розглядає інші питання матеріально-технічного забезпечення виборів;

7) встановлює форми виборчих бюлетенів по виборах Президента України, списків виборців, протоколів засідань виборчих комісій, інших виборчих документів, зразки виборчих скриньок для голосування, печаток виборчих комісій, визначає порядок зберігання та передачі виборчих документів;

8) заслуховує повідомлення виборчих комісій, міністерств і відомств України, інших державних органів, органів місцевого самоврядування з питань, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів Президента України;

9) публікує список округів, інформацію про строки проведення виборчої кампанії та інші матеріали про свою діяльність;

10) реєструє партії та їх виборчі блоки, які виявили намір висунути кандидатів для участі у виборах Президента України;

11) проводить реєстрацію кандидатів у Президенти України; продовжує строки збирання підписів на підтримку претендента на кандидата в Президенти України, подання документів, вирішує інші питання, пов'язані з реєстрацією кандидатів у Президенти України, в разі виникнення обставин, що не залежать від осіб, які балотуються, інших суб'єктів виборчого процесу;

12) встановлює результати виборів Президента України; публікує в пресі та оголошує в інших засобах масової інформації повідомлення про результати виборів Президента України;

13) входить з поданням до Верховної Ради України про призначення повторних виборів Президента України;

14) розглядає заяви, звернення і скарги громадян на рішення та дії окружних і дільничних виборчих комісій (крім скарг на неправильності у списках виборців), скасовує рішення виборчих комісій або зупиняє їх дію, приймає інші рішення з цих питань;

15) здійснює інші повноваження відповідно до цього Закону, інших актів законодавства України.

Стаття 14. Окружні виборчі комісії по виборах Президента України

1. Окружна виборча комісія утворюється не пізніш як за 95 днів до дня проведення виборів.

2. Голова, заступник голови, секретар окружної виборчої комісії та її члени призначаються відповідно Президією Верховної Ради Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими Радами народних депутатів за поданням голів цих Рад. Кількісний склад окружної виборчої комісії встановлюється органом, який утворює комісію, в межах 11—30 осіб.

3. Окружна виборча комісія у п'ятиденний термін після її утворення публікує відомості про свій персональний склад, місцезнаходження, поштову адресу, а також повідомляє рахунок, на який можуть вноситись пожертвування до виборчого фонду окружної виборчої комісії, дає роз'яснення щодо права громадян та юридичних осіб вносити пожертвування до цього фонду.

4. Окружна виборча комісія:

1) здійснює контроль за виконанням законодавства про вибори Президента України на території виборчого округу;

2) утворює виборчі дільниці, встановлює їх єдину нумерацію по виборчому округу, сповіщає про них виборців у порядку, визначеному цим Законом;

3) спрямовує діяльність дільничних виборчих комісій;

4) контролює складання списків виборців і подання їх для загального ознайомлення;

5) реєструє ініціативні групи виборців, утворені зборами, які висунули претендента на кандидата в Президенти України, і видає їм відповідні посвідчення;

6) забезпечує видання плакатів з біографічними даними кандидатів у Президенти України та тезами їх передвиборних програм (платформ);

7) спільно з відповідною Радою бере участь в організації зустрічей кандидатів у Президенти України з виборцями;

8) забезпечує виготовлення та постачання дільничним виборчим комісіям виборчих бюлетенів встановленого зразка та бланків запрошення для участі у голосуванні;

9) встановлює підсумки голосування по виборчому округу, складає протокол про встановлення підсумків голосування та надсилає його до Центральної виборчої комісії;

10) забезпечує проведення повторного голосування відповідно до рішення Центральної виборчої комісії про призначення повторного голосування по виборах Президента України, а також проведення повторних виборів відповідно до цього Закону;

11) розглядає звернення, заяви і скарги на рішення і дії дільничних виборчих комісій і приймає по них рішення;

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про вибори Президента Української РСР»

12) здійснює інші повноваження відповідно до цього Закону та інших актів законодавства України.

5. Партії, їх виборчі блоки, які висунули кандидата в Президенти України, можуть призначити по одному представнику при окружній виборчій комісії з правом слова.

6. Повноваження окружної виборчої комісії закінчуються через 10 днів після опублікування Центральною виборчою комісією повідомлення про обрання Президента України.

Стаття 15. Дільничні виборчі комісії по виборах Президента України

1. Дільничні виборчі комісії по виборах Президента України утворюються сільськими, селищними, міськими (районними у містах) Радами народних депутатів або виконавчими органами у складі голови, заступника голови, секретаря і 5—11 членів комісії не пізніш як за 45 днів до дня проведення виборів Президента України за поданням голови відповідної Ради, з урахуванням пропозицій політичних партій, інших об'єднань громадян, трудових колективів, виборців.

2. Дільнична виборча комісія:

1) складає список виборців на дільниці;

2) проводить ознайомлення виборців із списком виборців, приймає і розглядає заяви про неправильності в списку і вирішує питання про внесення відповідних змін до нього;

3) сповіщає населення про день виборів Президента України і місце голосування, вручає виборцям запрошення, ознайомлює зацікавлених осіб з даними про зареєстрованих кандидатів у Президенти України, а також з повідомленнями, опублікованими Центральною виборчою комісією та відповідною окружною виборчою комісією;

4) забезпечує підготовку приміщення для голосування та виготовлення виборчих скриньок;

5) організовує на виборчій дільниці голосування;

6) проводить підрахунок голосів, поданих на виборчій дільниці;

7) розглядає заяви і скарги з питань підготовки виборів та організації голосування і приймає по них рішення;

8) здійснює інші повноваження відповідно до цього Закону та інших актів законодавства України.

3. Партії, їх виборчі блоки, які висунули кандидата в Президенти України, можуть призначити по одному представнику при дільничній виборчій комісії з правом слова.

4. Повноваження дільничної виборчої комісії закінчуються через 10 днів після опублікування Центральною виборчою комісією повідомлення про обрання Президента України.

Стаття 16. Правовий статус осіб, що входять до складу виборчих комісій

1. До складу виборчої комісії по виборах Президента України може бути призначений громадянин України, який має право голосу.

Не можуть бути в складі виборчих комісій претендент на кандидата, кандидат в Президенти України, інші особи, зазначені у частині четвертій статті 7 цього Закону.

Для секретаря виборчої комісії обов'язковим є володіння державною мовою.

2. За рішенням виборчої комісії, яке затверджується відповідно окружною або Центральною виборчою комісією, голова, заступник голови, секретар, окремі члени виборчої комісії можуть бути на період кампанії по виборах Президента України звільнені від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи. Оплата роботи у виборчій комісії здійснюється в обсязі середньої заробітної плати за один з останніх трьох місяців з урахуванням індексації або окладу за основним місцем роботи пропорційно часу роботи в комісії. Заробітна плата виплачується за основним місцем роботи з наступною компенсацією підприємству, установі, організації з державного бюджету або через органи, які утворили відповідну виборчу комісію.

3. Голова, заступник голови, секретар або член комісії можуть бути виведені органом, який їх призначив, із складу комісії за власним бажанням або за грубе порушення вимог законодавства про вибори Президента України.

Стаття 17. Організація роботи виборчих комісій

1. Основною формою роботи виборчої комісії є засідання. Засідання виборчої комісії скликається головою комісії, в разі його відсутності — заступником голови, а також на вимогу не менш як половини членів комісії з обов'язковим повідомленням всіх членів комісії про час і місце засідання.

2. Засідання виборчої комісії веде її голова або його заступник, а в разі, коли вони з якихось причин не виконують цю функцію, — комісія визначає із свого складу головуючого на конкретному засіданні.

3. Засідання виборчої комісії є правомочним, якщо в ньому бере участь не менш як 2/3 її складу. Рішення приймається відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх. За однакової кількості голосів вирішальним вважається голос голови комісії. Рішення виборчої комісії повинно бути мотивованим і містити посилання на конкретні статті чи пункти законодавчих актів та на обставини справи. Особи, які входять до складу виборчої комісії, не згодні з прийнятим рішенням, можуть висловити в письмовій формі окрему думку, що додається до протоколу засідання.

4. Комісія може прийняти рішення про позбавлення права участі в засіданні осіб, зазначених у частині четвертій статті 7 цього Закону, якщо вони перешкоджають його проведенню.

5. Рішення виборчих комісій, прийняті в межах їх повноважень, є обов'язковими для учасників виборів та органів, що забезпечують їх проведення.

6. Органи державної влади, місцевого самоврядування, а також державні підприємства, установи і організації зобов'язані сприяти виборчим комісіям у здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 18. Оскарження рішень і дій виборчих комісій

1. Рішення і дії дільничної або окружної виборчої комісії можуть бути оскаржені претендентами на кандидата в Президенти України, кандидатами в Президенти України, їх довіреними або уповноваженими ними особами, партіями, виборчими блоками, а також уповноваженими особами зборів виборців, що висунули претендента на кандидата в Президенти України, та виборцями до вищестоящої виборчої комісії протягом 10 днів після прийняття рішення чи вчинення дії, якщо інше не передбачено цим Законом.

2. Скарги на відхилення дільничною виборчою комісією заяв про неправильності у списках виборців подаються до суду за місцезнаходженням відповідної виборчої дільниці і розглядаються судом протягом трьох днів.

3. Рішення і дії Центральної виборчої комісії у випадках, передбачених цим Законом, можуть бути оскаржені до Верховного Суду України, який розглядає їх протягом семи днів.

4. Рішення судових органів є остаточними.

Стаття 19. Списки виборців

Порядок складання списків виборців, включення до них громадян, оголошення списків, а також порядок внесення до них змін визначаються відповідно до статей 20, 21, 22 Закону України «Про вибори народних депутатів України».

Стаття 20. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення виборів Президента України

1. Витрати, пов'язані з підготовкою і проведенням виборів Президента України, провадяться виборчими комісіями з єдиного Централізованого фонду по виборах Президента України, який створюється Центральною виборчою комісією за рахунок державного бюджету. Розмір цього фонду затверджується Президією Верховної Ради України.

2. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення виборів Президента України здійснюється Кабінетом Міністрів України.

3. Громадяни України, їх об'єднання, юридичні особи, зареєстровані в Україні, за винятком підприємств з іноземними інвестиціями, а також державних органів, підприємств, установ і організацій, що утримуються за рахунок державного бюджету, можуть вносити до Централізованого фонду по виборах Президента України свої пожертвування.

4. Поряд з державним фінансуванням виборів Президента України кандидатом у Президенти України можуть використовуватись кошти особистого виборчого фонду, який утворюється в порядку, визначеному цим Законом, для фінансування передвиборної агітації.

Глава 4.
ВИСУВАННЯ І РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ УКРАЇНИ

Стаття 21. Реєстрація участі партій (виборчих блоків) у виборах Президента України

1. Партії (виборчі блоки), які налічують не менш як 1000 членів, мають право висунути кандидата в Президенти України після їх реєстрації Центральною виборчою комісією як таких, що беруть участь у виборах Президента України.

2. Реєстрація участі партії у виборах Президента України здійснюється Центральною виборчою комісією у тижневий строк на підставі відповідної заяви керівного органу партії, підписаної його повноважною особою. До заяви додаються довідки про реєстрацію партії Міністерством юстиції України, а також про кількісний склад партії на момент подання заяви.

3. Виборчий блок утворюється групою партій на підставі рішення їх керівних органів, зазначених в статті 22 цього Закону. Угода про утворення міжпартійного виборчого блоку для участі у виборах Президента України, підписана повноважними особами партій, що об'єднались у виборчий блок, а також довідки про реєстрацію цих партій Міністерством юстиції України та їх кількісний склад на момент реєстрації блоку додаються до заяви від імені блоку про реєстрацію його участі у виборах Президента України, підписаної кервіниками зазначених партій. Заява є підставою для реєстрації даного виборчого блоку Центральною виборчою комісією в тижневий строк.

4. Рішення Центральної виборчої комісії про відмову в реєстрації участі партії (виборчого блоку) у виборах Президента України може бути оскаржено повноважною особою партії (виборчого блоку) до Верховного Суду України протягом 10 днів з моменту прийняття рішення.

Стаття 22. Порядок висування кандидатів у Президенти України партією, виборчим блоком

1. Висування кандидатів у Президенти України починається з висування претендентів на кандидата в Президенти України (далі — претендентів) за 90 днів і закінчується за 60 днів до дня виборів.

2. Претендент висувається партією на з'їзді, конференції, загальних зборах чи іншому зібранні, що є найвищим статутним керівним органом партії.

Порядок проведеня з'їзду (конференції, загальних зборів) партії визначається її статутом.

3. Висування претендента виборчим блоком здійснюється на міжпартійній конференції, делегати на яку обираються членами партій, що об'єдналися у блок, відповідно до норми представництва, визначеної угодою про утворення виборчого блоку.

4. З'їзд (конференція) правомочний вирішувати питання висування претендента, якщо на ньому присутні більше 2/3 обраних делегатів, але не менше 200 осіб.

5. В разі висунення претендента партія (виборчий блок) подає заяву до Центральної виборчої комісії. У заяві зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, професія, посада (заняття), місце роботи і проживання, дані про місце проживання претендента в Україні протягом десяти (в тому числі п'яти останніх) років, партійність претендента, а також прізвище, ім'я, по батькові, адреса і номер телефону уповноваженої особи партії (виборчого блоку).

До заяви додаються:

1) витяг з протоколу (рішення) керівного органу партії (керівних органів партій, які об'єднались у виборчий блок) про висунення претендента;

2) заява претендента про його згоду балотуватися кандидатом у Президенти України.

6. Центральна виборча комісія видає уповноваженій особі партії (виборчого блоку) довідку про прийняття заяви не пізніш як на другий день з моменту її подання, з зазначенням дати і часу подання заяви.

Стаття 23. Збори виборців

1. Збори виборців мають право в строки, передбачені частиною першою статті 22 цього Закону, висунути кандидата в Президенти України, якщо в них беруть участь не менш як 500 громадян України, що мають право голосу. Збори виборців можуть поводитись за місцем проживання або на підприємствах, в установах, організаціях.

Ініціатори проведення зборів зобов'язані повідомити про дату і місце проведення зборів відповідну окружну виборчу комісію та місцевий орган державної виконавчої вла або виконавчий орган місцевого самоврядування не пізніш як за три дні до проведення зборів. Окружна виборча комісія може направити свого представника для здійснення контролю за дотриманням вимог цього Закону при проведенні зборів.

2. На початку зборів складається список їх учасників з зазначенням прізвища, імені, по батькові, дати народження та адреси проживання учасника. Проти свого прізвища учасник зборів ставить особистий підпис. На зборах виборців ведеться протокол, в якому повинні бути зазначені дані про складання списку учасників зборів та їх кількість, обрання президії зборів та її склад. Список учасників зборів додається до протоколу.

Одна і та ж особа не може бути учасником більш як одних зборів виборців по висуванню претендента.

3. Рішенням зборів виборців, прийнятим більшістю голосів, затверджується ініціативна група виборців у складі 10—25 учасників зборів. Персональний склад ініціативної групи зазначається в протоколі зборів.

Стаття 24. Порядок висування кандидатів у Президенти України зборами виборців

1. Збори виборців можуть обговорювати одну або кілька кандидатур претендентів. Кожний учасник зборів може запропонувати для обговорення будь-яку кандидатуру, в тому числі свою. Висунутою зборами виборців як претендент вважається особа, за яку проголосували не менш як 2/3 учасників зборів.

2. Ініціативна група виборців подає до відповідної окружної виборчої комісії заяву на ім'я Центральної виборчої комісії про реєстрацію претендента та заяву про реєстрацію ініціативної групи окружною комісією.

У заяві про реєстрацію претендента зазначаються дані про претендента, передбачені частиною п'ятою статті 22 цього Закону.

До заяви додаються:

1) протокол зборів виборців про висунення претендента;

2) список учасників зборів виборців;

3) заява претендента про його згоду балотуватися кандидатом у Президенти України.

У заяві про реєстрацію ініціативної групи виборців зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, адреса і номер телефону уповноваженої особи ініціативної групи.

3. Окружна виборча комісія видає уповноваженій особі ініціативної групи виборців довідку про прийняття заяви про реєстрацію претендента. Не пізніш як на п'ятий день після прийняття заяви окружна виборча комісія складає протокол про відповідність поданих документів вимогам цього Закону та приймає рішення про реєстрацію ініціативної групи виборців. Зазначений протокол разом з іншими необхідними документами негайно надсилається до Центральної виборчої комісії для прийняття рішення про реєстрацію претендента. Копії протоколу та рішення про реєстрацію ініціативної групи видаються уповноваженій особі ініціативної групи виборців.

Відмова в реєстрації ініціативної групи може бути оскаржена її уповноваженою особою до суду за місцезнаходженням відповідної окружної виборчої комісії.

4. Центральна виборча комісія розглядає протокол окружної виборчої комісії разом з поданими документами про реєстрацію претендента, висунутого зборами виборців, і приймає рішення про реєстрацію претендента або про відмову в ній не пізніш як у тижневий строк з дня надходження протоколу.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про вибори Президента Української РСР»

5. У разі якщо одна і та ж особа висунута претендентом більш як одними зборами виборців, Центральна виборча комісія здійснює реєстрацію даного претендента на підставі протоколу окружної виборчої комісії, який надійшов до комісії першим. Одночасно Центральна виборча комісія реєструє ініціативну групу виборців, зазначену в даному протоколі, як таку, що набуває статусу суб'єкта висунення даного претендента. У цьому разі інші протоколи з матеріалами щодо висунення даного претендента розглядаються комісією і додаються до рішення про реєстрацію відповідного претендента, а в рішенні вказуються назви всіх зборів, від яких висунуто претендента. Зазначені в цих протоколах ініціативні групи виборців, зареєстровані відповідними окружними комісіями, можуть утворювати із свого складу групи підтримки даного претендента.

Стаття 25. Реєстрація претендента на кандидата в Президенти України

1. Претендент повинен відповідати вимогам статті 2 цього Закону.

2. Центральна виборча комісія приймає рішення про реєстрацію претендента в тижневий строк з дня подання заяви про реєстрацію претендента уповноваженою особою партії (виборчого блоку) або з дня надходження протоколу окружної виборчої комісії відповідно до частини четвертої статті 24 цього Закону та видає уповноваженій особі партії (виборчого блоку), ініціативної групи виборців довідку про реєстрацію претендента і встановлений зразок підписного листа для збирання підписів виборців на підтримку претендента.

3. Претендент може бути зареєстрований як кандидат у Президенти України, якщо його кандидатуру підтримають своїми підписами не менш як 100 тисяч громадян України, які мають право голосу, в тому числі не менш як 1500 громадян у кожному із 2/3 загальної кількості виборчих округів.

4. Претендент, уповноважені ним особи або уповноважені особи партії (виборчого блоку), ініціативної групи виборців мають право безпосередньо отримувати підписні листи в окружних виборчих комісіях, про що Центральна виборча комісія видає їм відповідне посвідчення. Вона може прийняти рішення про надання права претендентам на самостійне тиражування підписних листів.

Стаття 26. Підписний лист

Зразок підписного листа затверджується Центральною виборчою комісією і повинен мати графи, в яких містяться такі відомості: порядковий номер підпису; прізвище, ім'я, по батькові виборця, число, місяць та рік його народження; місце проживання; номер і серія паспорта або іншого документа, що посвідчує особу; особистий підпис виборця, а також повинен передбачати можливість для зазначення відомостей відповідно до частини першої статті 27 цього Закону.

Стаття 27. Порядок збирання підписів виборців на підтримку претендента

1. Виборці, уповноважені збирати підписи на підтримку претендента, повинні зазначити у підписному листі прізвище, ім'я та по батькові претендента, рік його народження, професію, посаду (заняття), місце роботи і проживання, партійність, а також своє прізвище, ім'я, по батькові, домашню адресу і номер телефону.

Біля кожного підпису виборця особою, яка збирає підписи, зазначаються дані про виборця, передбачені в статті 26 цього Закону, дата підпису. Підписний лист підписується особою, яка збирає підписи.

2. В одному підписному листі повинні бути підписи мешканців лише одного населеного пункту.

3. Один виборець має право підтримати своїм підписом лише одного претендента.

Виборчі комісії мають право перевірити достовірність підписів. Якщо один і той же виборець підтримав більше одного претендента, то всі його підписи вважаються недійсними. Недійсними вважаються підроблені, а також насильно зібрані підписи, якщо про це у письмовій формі заявить виборець, якого примусили підписатися або за якого зробили підпис.

4. Підписні листи подаються до відповідної окружної виборчої комісії для реєстрації не пізніш як за 50 днів до дня виборів Президента України. Про реєстрацію підписних листів окружна комісія видає особам, що їх подали, довідку (на їх вимогу).

Після перевірки відповідності оформлення підписних листів вимогам цього Закону окружна виборча комісія не пізніш як у п'ятиденний строк складає про це протокол та не пізніше наступного дня надсилає їх разом з протоколом до Центральної виборчої комісії. Порядок перевірки дотримання вимог цього Закону щодо збирання підписів на підтримку претендента визначається Центральною виборчою комісією.

5. У разі невідповідності оформлення поданих підписних листів вимогам цього Закону окружна виборча комісія не пізніш як на третій день після їх прийняття сповіщає про це осіб, які їх подали. Виправлені або додаткові підписні листи подаються до окружної комісії не пізніш як за 45 днів до дня виборів Президента України.

6. Про результати збирання підписів на підтримку кожного з претендентів Центральна виборча комісія складає протокол, з яким ознайомлює претендента, або уповноважену особу партії (виборчого блоку), або уповноважену особу ініціативної групи виборців у дводенний строк.

Окружні виборчі комісії на письмову вимогу претендента зобов'язані надавати інформацію про кількість отриманих на його підтримку підписів.

7. Право ознайомлення із списками виборців, які підтримують претендента, мають лише члени виборчих комісій і, в разі порушення справи в суді, учасники судового процесу.

Стаття 28. Реєстрація кандидатів у Президенти України

1. Реєстрація претендентів як кандидатів у Президенти України здійснюється Центральною виборчою комісією не пізніш як на п'ятий день після подання всіх необхідних для реєстрації документів.

2. Рішення про реєстрацію кандидата в Президенти України приймається Центральною виборчою комісією за наявності таких документів:

1) заяви керівного органу партії (виборчого блоку), що висунула претендента, підписаної повноважною особою цього органу (керівниками партій, об'єднаних у виборчий блок), або заяви ініціативної групи виборців, зареєстрованої Центральною виборчою комісією відповідно до частини п'ятої статті 24 цього Закону, про реєстрацію кандидата в Президенти України;

2) підписних листів з необхідною кількістю підписів виборців на підтримку претендента;

3) протоколу Центральної виборчої комісії про результати збирання підписів виборців на підтримку претендента;

4) заяви претендента про згоду балотуватися кандидатом у Президенти України;

5) програми кандидата в Президенти України;

6) декларації претендента про доходи за попередній рік, складеної за формою, визначеною Міністерством фінансів України.

Зазначені документи (крім передбачених пунктами 2 і 3) повинні бути подані до Центральної виборчої комісії не пізніш як за 40 днів до дня виборів.

3. Особі, яка подала необхідні документи, Центральна виборча комісія не пізніш як наступного дня видає довідку, в якій зазначаються дата і час прийняття документів. У разі невідповідності поданих документів вимогам цього Закону Центральна виборча комісія не пізніш як на третій день після прийняття документів сповіщає про це осіб, які їх подали. Виправлені документи повинні бути подані до Центральної виборчої комісії не пізніш як за 35 днів до дня виборів Президента України.

4. Рішення про реєстрацію претендента як кандидата в Президенти України приймається Центральною виборчою комісією не пізніш як у тижневий строк після дати прийняття всіх документів, передбачених частиною другою цієї статті, в тому числі виправлених.

Реєстрація кандидатів у Президенти України повинна бути завершена не пізніш як за 30 днів до дня виборів Президента України.

5. Центральна виборча комісія протягом двох днів після реєстрації видає кандидату в Президенти України відповідне посвідчення.

6. Прізвища зареєстрованих кандидатів у Президенти України нумеруються в Центральній виборчій комісії згідно з черговістю надходження документів, які відповідають вимогам цього Закону. Не пізніш як на п'ятий день після закінчення реєстрації всіх кандидатів Центральна виборча комісія публікує в пресі та оголошує в інших засобах масової інформації список кандидатів у Президенти України із зазначенням у порядку реєстрації прізвища, імені, по батькові, року народження, посади (заняття), партійності, місця роботи і проживання кожного кандидата та, за письмовим зверненням кандидата, номера рахунку його особистого виборчого фонду.

7. Відмова Центральної виборчої комісії зареєструвати претендента як кандидата в Президенти України може бути оскаржена до Верховного Суду України суб'єктами, які його висунули. Верховний Суд України розглядає скаргу в триденний строк. Рішення Верховного Суду України є остаточним.

8. Рішення про реєстрацію кандидата в Президенти України може бути скасовано Верховним Судом України за поданням Центральної виборчої комісії, а також у разі звернення до Верховного Суду України повноважної особи партії (виборчого блоку) або ініціативної групи виборців з заявою про скасування рішення про реєстрацію висунутого ними претендента.

Стаття 29. Декларація про доходи кандидата у Президенти України

1. Декларація про доходи кандидата у Президенти України за попередній рік складається за формою, встановленою Міністерством фінансів України, особисто претендентом, який відповідає за достовірність поданих у ній відомостей.

2. Центральна виборча комісія може запропонувати відповідним державним органам у триденний строк перевірити декларацію. Виявлення у ній завідомо неправдивих відомостей або інших істотних порушень законодавства є підставою для відмови в реєстрації претендента як кандидата в Президенти України. У разі виявлення таких фактів після реєстрації кандидата в Президенти України Центральна виборча комісія може звернутися до Верховного Суду України із заявою про скасування реєстрації відповідної особи як кандидата в Президенти України в порядку, передбаченому статтею 28 цього Закону.

3. Виборці мають право на ознайомлення з деклараціями кандидатів у Президенти України. За рішенням Центральної виборчої комісії декларації всіх кандидатів у Президенти України публікуються в газеті «Голос України».

Стаття 30. Вибуття кандидата у Президенти України з балотування

1. Кандидат у Президенти України в будь-який час до дня виборів може зняти свою кандидатуру, звернувшись з відповідною письмовою заявою до Центральної виборчої комісії. У цьому разі за рішенням комісії його кандидатура виключається із списку кандидатів, і він вибуває з балотування на виборах Президента України.

2. У разі смерті кандидата Центральна виборча комісія оголошує його таким, що вибув з балотування на виборах, і його кандидатура виключається із списку кандидатів у Президенти України.

3. У разі порушення кандидатом у Президенти України вимог виборчого законодавства Центральна виборча комісія може звернутися до Верховного Суду України із заявою про скасування реєстрації відповідної особи як кандидата в Президенти України. Верховний Суд України розглядає заяву Центральної виборчої комісії і приймає рішення протягом семи днів, але не пізніш як за один день до дня виборів.

Якщо Верховний Суд України прийме рішення про скасування реєстрації, відповідна кандидатура виключається із списку кандидатів у Президенти України, і кандидат вибуває з балотування на виборах.

4. Інформація про вибуття кандидата у Президенти України з балотування доводиться Центральною виборчою комісією до відома окружних виборчих комісій, публікується в пресі і оголошується в інших засобах масової інформації протягом п'яти днів після прийняття відповідного рішення, але не пізніш як за один день до дня виборів.

Глава 5.
ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ

Стаття 31. Проведення передвиборної агітації кандидатами в Президенти України

1. Особа, яка отримала посвідчення про реєстрацію її як кандидата у Президенти України, має право вести передвиборну агітацію.

2. Форми і засоби передвиборної агітації по виборах Президента України визначаються відповідно до статті 32 Закону України «Про вибори народних депутатів України».

3. Центральна виборча комісія за рахунок коштів Централізованого фонду по виборах Президента України не пізніш як за 20 днів до дня виборів забезпечує через окружні виборчі комісії виготовлення передвиборних плакатів кандидатів у Президенти України для кожного кандидата на один виборчий округ у кількості примірників, що на 8 тисяч перевищує число виборчих дільниць у відповідному окрузі. Зазначений плакат, при можливості, може бути виготовлений за бажанням кандидата в більшій кількості на кошти його особистого виборчого фонду та з наданих ним матеріалів.

Для забезпечення своєчасного виготовлення передвиборних плакатів у Центральну виборчу комісію одночасно з поданням документів для реєстрації кандидата, а в окружні виборчі комісії — не пізніш як на другий день після дня реєстрації, подаються фотокартка кандидата встановленого розміру, передвиборна програма (платформа) та автобіографія обсягом до чотирьох сторінок машинописного тексту, друкованого через півтора інтервали. Ці матеріали не повинні містити відомості, що становлять охоронювану законом таємницю, неправдиві відомості, заклики до насильницьких дій, заборонених законодавством України, або комерційну рекламу. Центральна і окружні виборчі комісії розглядають подані матеріали і, в разі їх відповідності вимогам цього Закону, погоджують з кандидатом текст передвиборного плаката та забезпечують його друкування.

4. Кожен кандидат за власним розсудом може забезпечувати виготовлення інших матеріалів передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів особистого виборчого фонду. Відомості, що подаються у зазначених матеріалах, повинні відповідати вимогам цього Закону, їх тексти перед друкуванням мають бути погоджені з відповідною виборчою комісією.

5. Місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відводять місця та обладнують стенди, дошки у прилюдних місцях для розміщення громадянами матеріалів передвиборної агітації, забезпечують наявність на них матеріалів передвиборної агітації, видання яких здійснюють відповідні виборчі комісії, а також опублікованих ними повідомлень, передбачених цим Законом, щодо виборчої кампанії та кандидатів у Президенти України. Вони можуть приймати рішення про заборону розміщення цих матеріалів на окремих будівлях, що є пам'ятками архітектури, або з метою безпеки дорожнього руху.

6. Обмеження у проведенні передвиборної агітації під час виборчої кампанії по виборах Президента України встановлюються відповідно до статті 35 Закону України «Про вибори народних депутатів України», за винятком частини третьої цієї статті.

Стаття 32. Використання державних засобів масової інформації у передвиборній агітації

1. Кандидатам у Президенти України надається право безплатного користування державними засобами масової інформації шляхом надання їм рівноцінного і однакового за обсягом часу мовлення на загальнодержавному рівні і в межах окремого виборчого округу.

Конкретний обсяг і час радіо- і телепередач, визначених для передвиборної агітації кандидатів у Президенти України, на загальнодержавному рівні встановлюється Центральною виборчою комісією, у виборчих округах — окружними виборчими комісіями за погодженням з керівниками відповідних засобів масової інформації.

2. Кандидати в Президенти України мають право на безплатне розміщення тексту своєї передвиборної програми обсягом не більше двох сторінок машинописного тексту в

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про вибори Президента Української РСР»

однаковому поліграфічному виконанні в друкованих засобах масової інформації, засновниками яких є органи державної влади.

3. Виборчі комісії за рахунок коштів, виділених на вибори з Централізованого фонду по виборах Президента України, а також коштів, які надійшли до їх виборчого фонду, оплачують встановлені згідно з цим Законом: час на державному радіо і телебаченні, друкування передвиборних плакатів та публікацію передвиборних програм (платформ) кандидатів у Президенти України в друкованих засобах масової інформації, засновниками яких є місцеві органи державної влади і самоврядування.

4. Кошти на агітацію в інших друкованих засобах масової інформації (газетах) та недержавних засобах масової інформації обмежуються лише розміром особистого виборчого фонду на рівних умовах оплати для всіх кандидатів.

Стаття 33. Особистий виборчий фонд кандидата у Президенти України

1. Кожний кандидат у Президенти України може мати особистий виборчий фонд.

Особистий виборчий фонд утворюється за рахунок власних коштів кандидата, коштів політичних партій, пожертвувань громадян України, юридичних осіб, зареєстрованих в Україні, за винятком державних підприємств, державних органів, установ і організацій, органів місцевого самоврядування, а також іноземних громадян та юридичних осіб, підприємств з іноземними інвестиціями.

Будь-які умови, домовленості та угоди між пожертвувачем і кандидатом, партією (виборчим блоком) щодо коштів, які перераховуються до виборчого фонду кандидата, є недійсними.

2. Розмір особистого виборчого фонду кандидата у Президенти України не повинен перевищувати 10 000 мінімальних заробітних плат.

Розмір пожертвувань однієї юридичної або фізичної особи не може перевищувати 100 мінімальних заробітних плат.

3. За письмовою заявою кандидата у Президенти України Ощадний банк України за місцем знаходження Центральної виборчої комісії зобов'язаний відкрити рахунок з грифом «Виборчий фонд» на його ім'я.

4. Контроль за надходженням і використанням коштів особистого виборчого фонду кандидата у Президенти України здійснюється виборчими комісіями, фінансовими та податковими органами, банківськими установами, в яких відкрито відповідний рахунок. За зверненням кандидата у Президенти банк надає йому повні відомості про розміри та джерела пожертвувань до його особистого виборчого фонду.

5. Центральна виборча комісія не пізніш як у триденний строк повідомляє виборців через засоби масової інформації про надходження до особистого виборчого фонду кандидата загальної суми коштів, дозволеної цим Законом.

6. Кандидату, його довіреним та уповноваженим особам забороняється одержувати від будь-кого та витрачати власні кошти на передвиборну агітацію поза особистим виборчим фондом кандидата.

7. Не вважається оплатною участь громадян у передвиборній кампанії особистою працею, в тому числі з використанням власних засобів, на громадських засадах у вільний від роботи або служби час.

8. Якщо кошти перераховані до особистого виборчого фонду кандидата фізичною чи юридичною особою, яка згідно з цим Законом не має права на такі пожертвування, або анонімною чи підставною особою, або якщо адреса пожертвувача відсутня чи є такою, що по ній неможливо відшукати пожертвувача, ці кошти перераховуються до Централізованого фонду по виборах Президента України.

9. Кошти (або їх частина), які надійшли до особистого виборчого фонду кандидата понад встановлений цим Законом максимальний розмір фонду, повертаються пожертвувачу за його рахунок.

10. Кошти, які залишилися в особистому виборчому фонді кандидата після обрання його Президентом України або вибуття з балотування на виборах, перераховуються до Централізованого фонду по виборах Президента України.

11. Якщо кандидат, якого не було обрано на виборах Президента України, що були визнані недійсними або такими, що не відбулися, реєструється кандидатом у Президенти України на повторних виборах, він має право розпоряджатися коштами, що залишилися в його особистому виборчому фонді за умови, що причиною визнання виборів недійсними або такими, що не відбулися, не були дії кандидата, його довірених чи уповноважених ним осіб.

12. Кандидат має право відмовитися від коштів, що надійшли від пожертвувача, про що він подає заяву до установи, в якій відкрито рахунок його особистого виборчого фонду. Ці кошти повертаються згаданою установою пожертвувачу за його рахунок і не зараховуються при обчисленні максимально дозволеного розміру особистого виборчого фонду кандидата.

13. У разі порушення кандидатом у Президенти України вимог цього Закону щодо фінансування або матеріальної підтримки він може бути знятий з балотування в порядку, передбаченому цим Законом.

Глава 6.
ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ УЧАСНИКІВ ВИБОРІВ

Стаття 34. Права кандидата у Президенти України при проведенні виборчої кампанії

1. Кандидати в Президенти України з часу їх реєстрації Центральною виборчою комісією беруть участь у виборчій кампанії на рівних засадах, мають рівне право на використання державних засобів масової інформації на території України.

2. Всім зареєстрованим кандидатам у Президенти України надаються рівні можливості щодо матеріально-технічного і фінансового забезпечення їх участі у виборчій кампанії з боку держави.

3. Зареєстровані кандидати у Президенти України на час проведення передвиборної кампанії мають право на звільнення від виробничих або службових обов'язків із збереженням середньої заробітної плати за місцем роботи за рахунок коштів, що виділяються на проведення виборів.

4. Кандидати в Президенти України мають право на безплатний проїзд всіма видами пасажирського транспорту (за винятком таксі) в межах території України.

5. Кандидати у Президенти України не можуть бути під час виборчої кампанії звільнені з роботи, а також переведені на іншу роботу або посаду без їх згоди.

6. Кандидат у Президенти України під час проведення виборчої кампанії не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності, заарештований або підданий заходам адміністративного стягнення, які накладаються в судовому порядку, без згоди Центральної виборчої комісії.

Стаття 35. Довірені особи кандидата в Президенти України

1. Кандидат у Президенти України може мати до 30 довірених осіб, які допомагають йому в проведенні виборчої кампанії, ведуть агітацію за обрання його Президентом, представляють інтереси кандидата у взаємовідносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, виборцями, а також у виборчих комісіях.

2. Кандидат у Президенти визначає довірених осіб за своїм розсудом і повідомляє про них для їх реєстрації в Центральну виборчу комісію, яка після реєстрації видає їм посвідчення. Кандидат у Президенти має право в будь-який час до виборів замінити довірених осіб.

3. Зареєстровані довірені особи кандидатів у Президенти на час проведення передвиборної кампанії мають право на звільнення від виробничих або службових обов'язків із збереженням середньої заробітної плати за місцем роботи. Відшкодування витрат середньої заробітної плати та на відрядження в межах території України здійснюється за рахунок коштів, що виділяються на проведення виборів.

Стаття 36. Участь довірених осіб та інших учасників виборів у роботі виборчих комісій

1. Довірені особи кандидатів у Президенти України та інші особи, зазначені в частині четвертій статті 7 цього Закону, беруть участь у засіданнях виборчих комісій під час реєстрації кандидатів у Президенти України, голосування, підрахунку голосів на виборчій дільниці, визначення результатів голосування по округу і підбиття загальних підсумків виборів Президента України. Повноваження зазначених представників визначаються в порядку, встановленому цим Законом, і засвідчуються відповідним документом. Втручання названих осіб у роботу виборчих комісій не допускається.

2. Особи, перелічені в частині першій цієї статті, в разі виявлення порушень законодавства про вибори Президента України мають право скласти про це акт, який підписується особою (особами), що виявили порушення, і виборцями — свідками порушення, та звернутись до відповідної виборчої комісії з заявою про усунення порушень. Акт та заява підлягають реєстрації в комісії.

Стаття 37. Відповідальність за порушення законодавства про вибори Президента України

1. Особи, які перешкоджають шляхом насильства, обману, погроз або іншим шляхом вільному здійсненню громадянином України права обирати і бути обраним Президентом України, вести передвиборну агітацію, публічно закликають або агітують за бойкотування виборів, а також члени виборчих комісій, службові особи державних і громадських органів, які вчинили підлог виборчих документів, завідомо неправильний підрахунок голосів, порушили таємницю голосування або допустили інше порушення цього Закону, несуть встановлену законом відповідальність.

2. До відповідальності притягаються також особи, які опублікували або іншим способом поширили завідомо неправдиві відомості про кандидата в Президенти України.

Глава 7.
ПРОВЕДЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ, ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 38. Виборчий бюлетень

Форму і текст виборчого бюлетеня по виборах Президента України затверджує Центральна виборча комісія.

Виборчий бюлетень повинен відповідати вимогам, встановленим статтею 39 Закону України «Про вибори народних депутатів України».

Стаття 39. Організація голосування і порядок підрахунку голосів на виборчій дільниці

Час і місце, організація і порядок голосування, умови проведення дострокового голосування та підрахунок голосів на виборчій дільниці по виборах Президента України визначаються відповідно до Закону України «Про вибори народних депутатів України».

Стаття 40. Встановлення підсумків голосування по виборчому округу

Підсумки голосування по виборчому округу встановлюються в порядку, визначеному відповідно до частин першої і другої статті 43 Закону України «Про вибори народних депутатів України», за винятком надання примірників протоколу окружної виборчої комісії кандидатам у Президенти України. Кількість примірників зазначеного протоколу визначається Центральною виборчою комісією.

Стаття 41. Встановлення результатів виборів Президента України

1. Центральна виборча комісія по виборах Президента України на підставі протоколів окружних виборчих комісій не пізніш як у тижневий строк після виборів встановлює результати виборів Президента України.

2. Вибори Президента України вважаються такими, що відбулися, якщо в них взяло участь більше половини виборців, внесених до списків виборців.

3. Вибори визнаються такими, що не відбулися, якщо у виборах взяли участь 50 і менше відсотків виборців, внесених до списків виборців, а також у зв'язку з вибуттям всіх зареєстрованих кандидатів у Президенти України.

4. Обраним Президентом України вважається кандидат, який одержав на виборах більше половини голосів виборців, що взяли участь у голосуванні.

5. Вибори Президента України можуть бути визнані недійсними, якщо в ході виборів або при підрахунку голосів мали місце порушення, які суттєво вплинули на підсумки голосування.

6. Повідомлення про результати виборів Президента України публікується Центральною виборчою комісією не пізніш як через три дні з моменту підписання протоколу про результати виборів.

Стаття 42. Повторне голосування

1. Якщо до виборчого бюлетеня було включено більше двох кандидатів у Президенти України і жодного з них не було обрано, Центральна виборча комісія призначає повторне голосування по виборах Президента України по двох кандидатах, які одержали найбільшу кількість голосів, не рахуючи тих кандидатів, які після першого голосування зняли свої кандидатури. Якщо внаслідок зняття кандидатури залишається один кандидат у Президенти України, повторне голосування проводиться по цій кандидатурі.

2. Повторне голосування проводиться не пізніш як у двотижневий строк після дня виборів Президента України з додержанням вимог цього Закону. Повідомлення про дату проведення повторного голосування публікується у пресі.

3. Обраним Президентом України вважається кандидат, який в результаті повторного голосування одержав більшу ніж інший кандидат кількість голосів виборців, що взяли участь у голосуванні, і за умови, що кількість голосів, поданих за нього, перевищує кількість голосів, поданих проти нього. Якщо повторне голосування проводилось лише по одній кандидатурі, кандидат вважається обраним Президентом України, якщо він одержав більшість голосів виборців, що взяли участь у голосуванні.

Стаття 43. Визнання виборів Президента України недійсними

1. Звернення про визнання виборів Президента України недійсними можуть бути подані до Центральної виборчої комісії кандидатами у Президенти України, уповноваженими особами партій (виборчих блоків), які висунули кандидата у Президенти України, а також Генеральним прокурором України протягом 10 днів з дня опублікування результатів виборів Президента України Центральною виборчою комісією.

2. Рішення про визнання виборів недійсними приймається Центральною виборчою комісією. Це рішення може бути оскаржено особами, зазначеними в частині першій цієї статті, до Верховного Суду України протягом 10 днів після його опублікування.

Стаття 44. Повторні вибори

1. Якщо на виборах Президента України балотувалося не більше двох кандидатів у Президенти України і жодного з них не було обрано, а також у разі визнання виборів Президента такими, що не відбулися, або недійсними, або якщо повторне голосування не дало змоги визначити кандидата, обраного Президентом України, Центральна виборча комісія не пізніш як на десятий день після встановлення результатів виборів вносить до Верховної Ради України подання про призначення повторних виборів з повторним висуванням кандидатів у Президенти України.

2. Верховна Рада України не пізніш як у двомісячний термін після дня виборів приймає рішення про проведення повторних виборів Президента України.

3. Висування і реєстрація кандидатів у Президенти України, інші заходи, пов'язані з проведенням повторних виборів Президента, проводяться в порядку, встановленому цим Законом. За рішенням Центральної виборчої комісії вибори можуть проводитись раніше утвореними окружними та дільничними виборчими комісіями по виборах Президента України.

4. Повідомлення про проведення повторних виборів Президента України публікуються в пресі та оголошуються в інших засобах масової інформації.

Стаття 45. Посвідчення про обрання Президентом України

Про обрання кандидата Президентом України Центральна виборча комісія видає обраній особі посвідчення».

Президент України Л. КРАВЧУК

м. Київ
24 лютого 1994 року

Друкується з комп'ютерного набору агентства «Укрінформ».

Продиктовано в номер

Треба закладати правові основи

Тема наступних виборів у нашій країні обговорювалася під час зустрічі Надзвичайного і Повноважного Посла України в Аргентині В.Пащука з головою блоку депутатів правлячої Хустисіалістської партії цієї латино-американської держави Х.Мацкіною та головою Комісії з міжнародних відносин аргентинського парламенту Ф.Асинеласом. Під час зустрічі співрозмовники також наголосили на важливості створення договірно-правової бази для розвитку українсько-аргентинських відносин. В.Пащук поінформував парламентаріїв Аргентини про нинішнє соціально-політичне становище в Україні.

Співробітництво Україна —США: поки що проекти

14 березня заступник міністра зовнішньоекономічних зв'язків України Сергій Осика дав прес-конференцію за наслідками візиту до США української делегації під керівництвом Президента Леоніда Кравчука. Економічне співробітництво з США, незважаючи на ряд підписаних під час візиту документів, реально може розпочатися лише після подолання ряду бар'єрів. Це, перш за все, приєднання України до ГАТТ, яке можливе лише після систематизації українського законодавства, яке стосується економіки. Сама по собі це річ дуже непроста: понад тисяча законів, прийнятих нинішнім складом Верховної Ради, регулярні зміни до них і доповнення, суперечливість різних законів. З традиційним експортом України простіше — тут США включили нас до своєї системи торгових преференцій. Це означає суттєву знижку тарифів на ввіз до Америки українських металів, деревопродукції, продукції хімічної промисловості. З складними технологіями важче. Авіакосмічні технології, в яких Україна має серйозні досягнення, контролюються міжнародною організацією КОКОМ. А це — тривалий документотворчий марафон. Та справа того варта — запуск одного супутника коштує приблизно трильйон доларів.

Спорт

МОЖАНОВ ПОСТАВИВ КРАПКУ ДОСТРОКОВО

Усе відбувалося приблизно так, як і в давні часи, на початку нинішнього сторіччя, коли поєдинки борців або боксерів проходили на циркових аренах. Минулої неділі саме в Київському цирку пройшов великий турнір, який організувала Міжнародна професіональна ліга кікбоксингу «Славутич» (президент Богдан Губський).

Заповнені не тільки трибуни, а й проходи між ними, багато музики й пісень у виконанні російських груп «Поліція нравів» і «Любе» та інших. Утім, то був, як кажуть, лише антураж, а головними номерами у програмі свята стали, звичайно, спортивні поєдинки: два — боксерів- професіоналів (тут партнером у «Славутича» виступала Асоціація боксу і кікбоксингу «ТІКО»), показова зустріч з тайського боксу. А «на закуску» глядачам піднесли захоплююче видовище.

Десятираундовий бій за інтерконтинентальний титул за версією ISKA провели чудові майстри кікбоксингу (72 кг), земляки-кияни, одноліткі (обом по 24 роки), представники ліги «Славутич»: чемпіон світу серед професіоналів, за версією RCFA, Валерій Хоруженко (14 професіональних боїв, у всіх перемоги) і Олег Пащенко. Суперники виявили мужність і чудову майстерність. Цього разу доля всміхнулася Пащенку.

Окрасою вечора став бій за титул чемпіона світу, за версією КІСК (54 кг), між чемпіоном Азії серед професіоналів за кількома версіями (КІСК, ISKA та WKA) Аскаром Можановим («Славутич») і чемпіоном Північної Америки (КІСК) Доналдом Рейнхардом (США). Можанову не знадобилося 12 раундів, щоб довести перевагу. З цим він блискуче впорався уже в четвертому раунді.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ПЕРЕДПЛАТНИК ГНІВАЄТЬСЯ ... І ВІН МАЄ РАЦІЮ

Наболіло

Передплатників газети «Голос України» на Волині — більше 16 тисяч. Зрозуміло, що кожен хоче одержати популярне видання своєчасно, в день його виходу. На жаль, так не завжди буває. Не з вини редакції «Голос України» надходить інколи до передплатників із запізненням на добу. Особливо це стосується найбільш читабельних суботніх номерів газети. Так, «Голос України» за 26 лютого 1994 року був завезений поїздом з Києва у Луцьк 27 лютого. Отже, передплатникам він надійшов на добу пізніше. А у Ковелі, як мене повідомили, читачі цей номер газети одержали ... 1 березня. Подібне трапилося з суботнім номером газети за 5 березня цього року, завезеним у Луцьк з запізненням на добу. Передплатники у Луцьку його змогли прочитати 7 березня по обіді. А в районні центри і села Волині він потрапив... Даруйте, але мені соромно про це говорити. Тільки чому не соромно тим, хто зобов'язаний своєчасно доставляти «Голос України» передплатникам? І за великі гроші. Ще одне. Коли я о восьмій годині ранку 6 березня зайшов в цех перевезення пошти Луцького поштамту, що знаходиться на території залізничного вокзалу, саме в цей час проходило сортування газет, доставлених з Києва. У кількох упаковках, в яких знаходився «Голос України», два-три номери газети були ... пошматовані шпагатом. Диспетчер цеху Віра Лебедь і сортувальниця Галина Бабич розповіли, що майже в кожному завезенні з Києва є кілька порваних номерів «Голосу України». Отже, кілька передплатників Волині постійно недоодержують газет. Хоч все це — не з вини редакції газети «Голос України», але ми просимо в читачів вибачення. Дорожимо кожним передплатником, будемо робити все, щоб волиняни читали «Голос України» в день виходу.

Богдан БЕРЕКЕТА.

Волинська область.

Виставки

СХІДНІ ДРАМИ ЗАХІДНОЇ РЕКЛАМИ

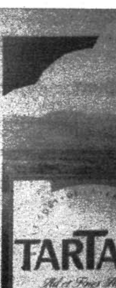
Від 9 березня у Києві в галереї Спілки художників України демонструється виставка «Схід у рекламі». У даному разі Схід — це ми, це стереотипи про життя у колишніх соцкраїнах, які вдало використовують рекламагентства Заходу. Хоч виставка вже побувала в кількох слов'янських країнах, а до Києва її передав Французький культурний центр у Кракові, все-таки вона присвячена французам, котрі й досі вважають, ніби на сході Європи зима триває цілий рік, ведмеді розгулюють просто вулицями столиць, а шапка-вушанка і пляшка горілки — обов'язковий аксесуар сучасного її жителя. Нема заперечень, реклама на зразок: «Знаєте чому французи програли війну Росії? Вони забули вчасно придбати теплий одяг! Всі запрошуються на демісезонний розпродаж!» — дуже ефектна. Але чи правдива? Або ж образ українського козарлюги (зовні — напівтатарина-напівчеченця) і, безперечно, дикуна, що рекламує наймiцнішу у світі горілку?

Саме ця виставка, організована Посольством Франції, Французьким культурним центром, Альянс Франсез у Києві, сформована з реклам Національного французького архівного центру СНАП, насмілилася подивитися у вічі забобонам, стереотипам, потворно перебільшеним задля рекламного ефекту. А щодо звичайного відвідувача, уродженця цього-таки «дикого Сходу», вона просто цікава, а подекуди — навіть смішна.

Наталя ФІЛІПЧУК.

На фото Олександра **КЛИМЕНКА**: реклама знаменитої ручки Паркер і ті самі «французи під Москвою».

Зверніть увагу

МИТНА ПОЛІТИКА: РІЖЕМО КУРКУ, ЯКА НЕСЕ ЗОЛОТІ ЯЙЦЯ

Для виконання Комплексної програми розбудови державного кордону України, затвердженої Указом Президента України 16 грудня 1993 року (№ 596/93), необхідно здійснити будівництво більш як 50 митних об'єктів за умови виділення 682,6 мільярда карбованців капітальних вкладень. Державний бюджет на 1994 рік передбачає виділення лише 105,2 мільярда. Про це сказав на проведеному 10 березня брифінгу начальник управління капітального будівництва і експлуатації митних об'єктів Анатолій Масний. Він сказав також, що, незважаючи на постанови №№ 681-93 та 100-94 Кабінету міністрів, якими обласним держадміністраціям поставлені завдання про відведення митним органам вільних будівель і споруд, які є державною власністю, на сьогоднішній день жодна з облдержадміністрацій не зробила цього. А будувати капітальні споруди на кордоні з Молдовою, Білоруссю та Росією поки що немає можливості через невизначеність кордону: демаркаційна лінія може бути проведена лише на основі міждержавних угод (які на сьогодні відсутні), і побудовані об'єкти можуть опинитися або далеко від кордону, або на чужій території. Цілий ряд проблем назвав А. Масний, без вирішення яких ефективна робота митних органів неможлива. І одна з найголовніших — це відсутність єдиного координаційного органу: на кордоні діють понад 16 відомств.

Може, митні органи важким тягарем висять на державному бюджеті України? Навпаки, дають солідні прибутки. Наприклад, лише 9 березня ц.р. митники на кордонах України затримали: 3.810 доларів США, 4.240 марок ФРН, 28.100 рублів РФ і 51.500.000 карбованців. Вилучено товарів на суму 34,4 мільйона карбованців. Це — крім власне мита.

Костянтин ПАРИШКУРА.

Добра вість

АУКЦІОН, ЯКОГО ЧЕКАЛИ 9 МІСЯЦІВ

Усі 6 об'єктів, що були виставлені для продажу на третьому аукціоні з приватизації комунальної власності Запоріжжя, продано. За майно та приміщення трьох продовольчих та одного овочевого магазинів, майно одного продмага та приміщення колишнього кінотеатру виручено 2 мільярди 813 мільйонів карбованців (початкова ціна всіх об'єктів складала 585,5 мільйона).

Загалом задоволеним підсумками аукціону залишився в. о. голови Фонду комунальної власності Запоріжжя Віктор Курилець. По-перше, попередній аукціон проводився у місті дев'ять місяців тому. По-друге, п'ять об'єктів розташовані в малопрестижних, хоча й густонаселених районах. По-третє, серед 27 учасників аукціону було два трудових колективи. Мені вдалося з'ясувати, що найпрестижніший з об'єктів — овочевий магазин у центрі найбільшого Хортицького житлового масиву — викупив якраз один із трудових колективів. За 2 мільярди 100 мільйонів карбованців.

Володимир ДУПАК.

Запоріжжя.

Актуально

СВІТЛОФОР ЗАЛИШИТЬСЯ ТРИКОЛІРНИМ

Кабінет міністрів України затвердив нові Правила дорожнього руху, які вводяться з 1 травня 1994 року. Забезпечення вивчення та здачі заліків зі знання нових правил покладено на керівників підприємств і організацій. Серед нововведень — декілька нових знаків дорожнього руху та талон до посвідчення водія, в якому фіксуватиметься кожне порушення. Цікаво, що на вітринах київських кіосків нові правила лежали рівно два дні. Тепер їх — удень зі свічкою... Тому на прес- конференції, що відбулася з цієї нагоди у ГУ ДАІ МВС, висловлювалося прохання допомогти у реалізації віддрукованих на Вінницькій картографічній фабриці Правил (телефони відділу збуту 44-65-50, 44-72-07, 44-73-82). Розповсюджувачі їх відпускатимуться без «накруток».

Ганна РОМАНЦОВА.

Контакти

ГУМОВІ ПАЛИЦІ. І НЕ ТІЛЬКИ

Закарпатська міліція давно підтримує ділові зв'язки з угорськими колегами. Не раз доводилося виступати спільно проти знахабнілих злодіїв. Уже викрито кілька організованих злочинних груп.

Та правоохоронці двох держав допомагають один одному не лише в оперативних діях. Днями представники поліції Будапешта і тамтешнього «Клубу ділових людей — друзів поліції» передали закарпатцям значну кількість сучасних засобів боротьби з правопорушниками. Ще й подарували декілька приладів медичного діагностування, які будуть установлені у новому лікувально-реабілітаційному центрі УВС в Ужгороді.

Микола ГОРВАТ.

ПІДКАЗАЛА ГАЗЕТА

У мерію Чернівців завітали гості з Криму — заступник голови Керченської міськради Станіслав Зима та голова депутатської комісії з питань соціального захисту населення Геннадій Тюнін. До поїздки їх спонукав матеріал «Міськвиконком заступається за знедолених», вміщений у «Голосі України», в якому йшлося про неординарні форми соціального захисту чернівчан, впроваджені міською владою.

Гості приїхали вчитися. Зокрема їх цікавила діяльність міського управління соціального захисту, а також медико-реабілітаційного центру «Турбота», який діє при ньому. Кримчани, у свою чергу, розповіли про роботу будинку для самотніх старих, що функціонує в Керчі. Такий заклад потрібен для Чернівців, тому міськвиконком попросив гостей після повернення додому надіслати вичерпнішу інформацію про нього, про джерела його утримання.

Василь БАБУХ.

ШЛЯХ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО МИРУ ВІДКРИТИЙ

Подробиці

95,4 відсотка тих громадян Молдови, хто взяв участь у всенародному опитуванні , а таких було дві третини всього населення, висловилися за незалежність республіки, непорушність її кордонів і розвиток економічних зв'язків з усіма державами. Найбільшу активність продемонстрували південні райони, де мешкають гагаузи, і північ республіки, що межує з Україною. Тут у опитуванні брало участь практично все доросле населення, за повідомленням Центральної виборчої комісії — 98 відсотків.

Сказавши на опитуванні «так», громадяни Молдови по суті відхилили ідею Народного фронту про об'єднання республіки з Румунією і заклали основу для відродження в Молдові громадянського миру.

Від нового парламенту, який отримав можливість для рішучіших дій на підставі висновків опитування, в республіці чекають на економічні зміни. Аграрно-демократична партія, що прийшла до влади у Молдові за результатами виборів, має намір винести питання про входження республіки до економічного союзу СНД для обговорення депутатами вже найближчим часом. Перша сесія нового парламенту відкривається 29 березня.

Ліві, представлені соціалістами й рухом «Єдність», настроєні відстоювати права національних меншин, провівши до порядку денного сесії відповідний закон, а також наполягати на перегляді урядової постанови про атестацію на знання національної мови. У відповідності з цим документом професійна придатність фахівців має оцінюватися насамперед за ступенем володіння молдавською.

Перші демократичні багатопартійні вибори та всенародне опитування в Молдові, на думку багатьох оглядачів, закріпили перемогу політичних сил, які стоять на позиції зміцнення незалежності республіки. Однак попереду ще багато роботи. Про це і йшлося під час зустрічі кореспондента «ГУ» з главою парламенту Молдови Петром ЛУЧИНСЬКИ.

— Пане Голово, чи задоволені ви результатами парламентських виборів?

— Задоволений. Аграрно-демократична партія за підсумками виборів отримає більшість у новому парламенті, а отже, й можливість формування уряду. Це відкриває шляхи для розв'язання проблем гагаузів, Придністров'я та для активізації переведення економіки на ринкові рейки.

— Ви прийшли в парламент Молдови рік тому. Чи змінилася ситуація в республіці за цей час?

— У плані економічному, я б сказав, навіть ускладнилася. Існує дуже багато чинників, які не від нас залежать. Наприклад, становище з енергоносіями. Що ж до взаєморозуміння в керівництві республіки, то його досягнуто. По-моєму, головне — у людей з'явилася впевненість, що за такого керівного складу до нового конфлікту не дійде. Хоча спроби втягти нас у нього були — як на півдні, так і з боку Придністров'я. Ми тримаємо курс на пошук нових шляхів мирного розв'язання, апелюємо, коли треба, до міжнародних організацій, Румунії, України, Росії. Нам вдається зберегти мир, і це, гадаю, головний здобуток.

— Чи змінились за цей час стосунки з Росією?

— Так, Росія посила тверду позицію підтримки незалежності Молдови. Інша річ, що в самій Росії відбуваються неоднозначні процеси. Приходять до влади сили, що дотримуються іншої орієнтації. Це ускладнює стосунки, в даному разі у вирішенні конфлікту з Придністров'ям. Але з офіційними органами, з Президентом, з головою Держдуми у нас складаються нормальні стосунки.

— У перспективі, коли будуть розморожені переговори з Тирасполем, чи влаштував би Молдову, скажімо, кримський варіант розв'язання проблеми східних районів республіки?

— Мабуть, цей варіант неприйнятний, однак ми обстоюємо нормальний діалог та спільну роботу над статусом регіону. Відправна точка в ньому: Молдова — цілісна держава. Дотримуючись такої позиції, ми можемо передати Придністров'ю масу повноважень. Розумію, що в населення є певні побоювання, і тому необхідні особливі гарантії в разі зміни Молдовою свого статусу. Ми готові ці гарантії дати.

До розв'язання проблеми можна йти й поступово. Позбутися митниць, відновити єдиний бюджет чи почати ремонтувати мости через Дністер. Поки що придністровські власті в цьому нам назустріч не йшли. Така непохитність викликає підозру, що є сили, які підтримуватимуть Придністров'я до кінця.

— Ви думаєте, такі сили справді є?

— Аякже! І зокрема, в Росії. Думаю, у нинішніх властей РФ просто руки до цих сил не доходять.

— Ви балотувалися в новий парламент від Аграрно-демократичної партії. Чому саме від цієї організації?

— Бо у нас республіка все ж аграрна. 60 відсотків населення мешкає в сільській місцевості. Характер мислення теж відображає специфіку. Це по-перше. Подруге, аграрники — це та сила, яка боролася за суверенітет та незалежність Молдови послідовно — з початку до кінця. Коли б не вони, ми б сьогодні мали в республіці ще складнішу ситуацію.

Світлана ЧАЛА.

Кишинів.

Фотофакт

А СМІТТЯ І НИНІ ТАМ

Ще за часів, коли Москва була союзною столицею, японські підприємці запропонували оснастити міське господарство сміттєзбиральними машинами останніх моделей. Зрозуміло, все зібране на московських вулицях мали б відправляти до Країни Висхідного Сонця. Угода не склалася, як у мерії Москви не склалася боротьба проти бруду, хоча з цього приводу приймали багато документів. Щоправда, центр міста вдалося вичистити за допомогою комерційних фірм, які розмістили там свої офіси. Однак складається враження, що все сміття з центру перевезено на околиці.

***На знімку:** Кузнецькому мосту не поталанило — сміття із сусідніх вулиць перекочувало сюди. Мешканцям і гостям міста від того не легше, що їм доводиться обминати столичні смітники, де тліють поряд з вітчизняними й іноземні відходи.*

Фото ІТАР-ТАРС.

Річниці

ДЕРЖАВНИЙ ПОСТУП ЛИТВИ

Цими днями виповнилося чотири роки відродженій Литовській державі. 11 березня 1990 року парламент країни підписав акт про відродження литовської незалежності.

Литва перебуває на такому ж етапі історичного розвитку, як і більшість країн Східної і Центральної Європи, що переживають період змін. Відбуваються структурні зміни в сфері політичній, економічній, соціальній.

За цей період значно змінила політична система держави. Почали діяти всі передбачені в Основному Законі інституції, зокрема Президент і Конституційний суд. У регіонах призначено представників уряду, сейм прийняв статут про контролерів сейму.

Проте позитивних зрушень не відбулося в галузі самоврядування (хоча такі реформи вже назріли), державний апарат ще не перебудовано так, щоб якісно відрізнятися від попереднього. А від роботи урядовців, їхньої компетенції залежить втілення державної політики.

Досі ще не сформовано правову чотириступеневу систему, передбачену Конституцією. Ще два роки тому прийнято Судовий закон, але його досі не впроваджено. Щоб успішно боротися з організованою злочинністю, треба усунути економічні й соціальні причини злочинів. Також багато уваги приділяють у Литві організації системи охорони держави за західною моделлю.

Втішає те, що в другій половині 1993 року зменшилося падіння виробництва, а в деяких галузях господарства стали помітні ознаки стабілізації і зростання. Але дається взнаки минулорічна велика інфляція, яку лише в середині року вдалося трохи зупинити. То було обов'язковою умовою введення національної валюти — літа. Після його введення темпи інфляції значно зменшилися У другій половині року вони становили лише 32 відсотки.

У галузі міжнародної політики продуктивним можна назвати співробітництво країн Балтії, а підписана в Брюсселі програма «Партнерство заради миру» вказала конкретні кроки, котрі могли б зміцнити безпеку країни. Відносини Литви з країнами СНД ґрунтуватимуться на двосторонніх договорах, а проблеми різного характеру розв'язуватимуться шляхом переговорів.

1993 рік для народу Литви і держави був нелегкий, проте є впевненість, що цей рік без перебільшення можна вважати історичним: Литву вперше відвідав Іоанн Павло II, нашу країну залишили війська іншої держави, було введено національну валюту — літ.

Приємно відзначити, що відносини Литви і України активізувалися, коли обидві держави стали незалежними. Два роки тому наші держави встановили дипломатичні зв'язки, заснували дипломатичні місії у Вільнюсі й Києві. Велике значення для зміцнення відносин між Україною і Литвою мали підписання договору про вільну торгівлю та інші документи.

Успішно розпочався і 1994 рік. В лютому з офіційним візитом Вільнюс відвідав Президент України Л. Кравчук. Цю подію литовські політики назвали однією з найважливіших у міжнародній політиці Литви, яка, без сумніву, ввійде в історію наших держав.

Під час візиту Президент Литви А. Бразаускас і Президент України Л. Кравчук підписали Договір про дружбу і співробітництво та інші договори, важливі для обох наших держав.

Литва високо цінує Україну як важливого економічного й політичного партнера, вірить, що й надалі між нашими державами розвиватимуться активні, дружні стосунки.

Інформація посольства Литви в Україні.

Дайджест

ГАЗОВА АТАКА

Дебют у партії між Росією, з одного боку, і Україною з Білоруссю — з іншого, розвивався, як описано в підручниках. Росія в особі РАТ «Газпром» скорочує поставки газу на Україну, вимагаючи грошей за вже відпущений газ. Україна у відповідь починає відсмоктувати газ з експортної труби, а її представник у відповідь на звинувачення в грабіжництві та розбої каже, що газ беруть для святої справи — на обігрівання старих, дітей і взагалі — мешканців України. Білорусь мовчить — їй не з руки влутуватися в сутичку напередодні підписання угод про єдину рубльову зону.

«Газпром» (попередивши, що перекриє трубу взагалі, якщо грабіжництво не припиниться) відновлює постачання газу аж до переговорів у Москві. Все це вже було і, судячи з усього, цей сценарій повторюватиметься раз у раз, коли Росії потрібно буде чинити тиск на братів-слов'ян. Західні споживачі російського газу (до них він надходить через українську територію) традиційно «висловлюють занепокоєність» — адже вони страждають ні за що ні про що.

Чому б так? Посилання на те, що РАТ «Газпром» — комерційна організація, у своїх вчинках вільна, ми відмітаємо одразу. Велика нафта й великий газ — це завжди велика політика. «Газпром» практично державна компанія, абсолютний монополіст. Без санкції згори й кроку не зробить. Також наївні посилання на скрутне становище російських газовиків: вони отримали всі можливі й неможливі пільги, аж до того, що товари, які надходять на адресу «Газпрому», не обкладаються митом: чи то труби великого діаметра, чи то холодильники з відеомагнітофонами. Коли б газовики жили погано — не ломились би в структуру РАТ «Газпром» численні підприємства, які бажають припасти до джерела благ і пільг.

Отож, причина в чомусь іншому. У політиці, звісно. В Україні ось-ось вибори — треба дати сильні аргументи прибічникам «російської» лінії. Білорусь на переговорах про об'єднання грошових систем щось надто непоступлива виявилася, поставивши під загрозу улюблене дітище пана В.Геращенка, голови ЦБ Росії. А на вулиці вже весна, скоро потреба в російському газі стане менш гострою, аргумент почасти втратить вагу. Ось і поспішили викласти на стіл козирну карту, нагадати про те, хто командує парадом.

Резони у росіян цілком тверезі, хіба що виконання підводить: чи ж так роблять у цивілізованих країнах? Ногою на шланг кисневої подушки наступають лише найзухваліші шантажисти. Всі інші домовляються якось по-іншому. Росія теж має борги, то що ж тепер, коли йти за логікою панів з «Газпрому», влаштовувати їй цілковиту блокаду? Захід на це напевне не піде: зі спустошеної блокадою країни нічого не візьмеш. Навіщо ж нам спустошувати Україну й Білорусь в такому разі?

Очевидно, «рука Москви», яка стискає шланг подавання газу, не ставить перед собою завдання розв'язати економічні проблеми. Мова радше йде про ледь закамуфльоване втручання у внутрішні справи суверенних держав з метою натиснути й створити сприятливу для Росії політичну ситуацію.

Щоправда, існує вельми серйозний ризик того, що таке втручання дасть протилежний ефект і приведе до влади в Україні й Білорусі однозначно націоналістично настроєних людей. І тоді об'єднання близьких по крові й по духу народів відсунеться в найдальшу перспективу в кращому разі.

Євген АНІСІМОВ,

«Комсомольская правда», 11 березня.

"ПРИВАТБАНК"

Банковский Кредитный Союз

Днепропетровский коммерческий банк "Приватбанк" выступает организатором Банковского Кредитного Союза, который проводит торги "коротких денег".

Участниками торгов выступают коммерческие банки, подписавшие договор с "Приватбанком".

Торги проводятся ежедневно.

"Приватбанк" контролирует и гарантирует ускоренное прохождение и своевременный возврат денежных средств каналами электронной связи.

Наш адрес: г. Днепропетровск, ул. Набережная Победы, 50

Телефоны: (0562) 78-21-59, 78-24-44, 78-11-25.

Ведущая в Европе немецкая импортно-экспортная фирма в области упаковочных материалов ищет партнера в СНГ для продажи следующих товаров:

пластиковых пакетов,	резиновых колец,
мешочков, мешков,	клейких лент,
упаковочной фольги,	бечевок, веревок, канатов.

WBV OELDE Abt. III/1

Westdeutscher Bindegarn-Vertrieb • Eselgrimm GmbH & Co.
P.O.BOX 3780, 59286 Oelde, Germany.
Telefon 02522-790. Telex 89454. Fax 02522-6989.

Предложения высылать на немецком, английском или французском языках.

Українська правнича фундація Університет «Києво-Могилянська Академія»

Оголошують конкурс

на посаду директора Центру правничих студій при УКМА

Вимоги до претендентів:

— науковий ступінь кандидата або доктора юридичних наук;
— досвід роботи у вищій школі;
— досвід наукової роботи;
— вільне володіння українською та англійською мовами.

Потрібні документи:

— заява;
— особовий листок обліку кадрів та автобіографія;
— копії дипломів про освіту;
— список друкованих робіт.

Термін подання документів — до 15 квітня 1994 року.
Звертатися за адресою: Київ, Контрактова площа, 4, УКМА, корпус 1, к. 209.

Тел. 416-45-15, факс 417-84-61.

Astral-Kiev *Ukrainian-Austrian Joint Venture*

LANIER Authorized Distributor
TEL: 220-88-98
228-88-11
FAX: 227-62-45

Награда "Лучшая копировальная техника года" Северной Америки за 1993 г. присуждена компании LANIER (США).

Украинско-австрийское совместное предприятие "Астрал-Киев" впервые на украинском рынке представляет копировальную технику LANIER:

Модель	*6112*	*6514*	*6717*
Копии/мин	*12*	*14*	*17*
Формат	*A4*	*B4*	*A3*
Масштаб	-	*64-124%*	*50-200%*
Фоторежим	*нет*	*есть*	*есть*
Цена (USD)	*1199*	*1799*	*2399*

Расходные материалы

Гарантийное и техническое обслуживание

СПЕЦИИ

черный перец
душистый перец
мускатный орех
гвоздика

(044) 245-45-48 (044) 276-53-91

До уваги торговельних підприємств!

ТІЛЬКИ У НАС Ви можете придбати

ХОЛОДИЛЬНІ ШАФИ ШХ-056

зі складу в м. Запоріжжі, а також

ТІЛЬКИ У НАС — книгу Олексія Багірова

«БИТЛЗ — ЛЮБОВЬ МОЯ»

в яскравій целофановій обкладинці, з ілюстраціями, докладними довідковими даними про дискографію, фільмографію та бібліографію усіх робіт «ліверпульської четвірки», чого до цього в жодному виданні російською мовою ще не було.

Телефонуйте нам у Запоріжжя:
(0612) 39-01-98, 34-50-65.

CONSUM BANKING & TRUST

американо - латвийско - российская финансовая группа

Вашей твердой валюте- надежные гарантии и высокие дивиденды.

Эффективное управление финансовыми ресурсами. До 28% годовых.

тел./факс 095 - 2024922; тел. 095 - 2919409
тел. 0132 - 271370; факс 0132 - 279286

Ткани на ваш вкус!

СПЕЦОВОЧНАЯ ТКАНЬ
со склада в Киеве.
Договорные поставки
ЛЮБЫХ ХЛОПЧАТОБУМАЖНЫХ ТКАНЕЙ со скидкой в цене.
Оплата в карбованцах по ценам вчерашнего дня!
Агентство **«ЭЛЬФ»**, г. Киев.
Телефоны: (044) 271-4416, 276-2321.

ВНИМАНИЮ

руководителей сельхозпредприятий, организаций и учреждений!

1. Если вы желаете сохранить урожай, сберечь технику, материалы, комплектующие, готовую продукцию, вам необходим дешевый склад-ангар арочного типа (30м × 14м × 7,2м) с воротами 4м х 4,2 м.

Наше предприятие изготовляет и поставляет, работая стабильно в течение 3 лет, неутепленные и утепленные ангары, покрытые рядовым и оцинкованным листом, обеспечивает доставку и монтаж в страны СНГ и за рубеж.

Цена на 1.02.1994 г. неутепленного ангара без доставки — 135 млн. крб. с НДС.

Поставка утеплителя по цене завода-изготовителя.

2. Реализуем:
лист от 0,8 до 5 мм;
швеллер № 14, 16;
уголок 90×90 мм.

Партия не менее 5 тонн. Доставка нашим транспортом. Цены ниже заводских.

Наш адрес: г. Днепропетровск, ул. Шевченко, 41.

Тел. 41-85-48, 41-81-35.

Підприємство реалізує:
— бинти медичні нестерильні;
— медичні препарати в асортименті.
Телефонуйте до Херсона: (05522) 2-57-01, 6-61-77.

Фирма реализует:

автозаправочные блок-пункты АПБ-8;
заправочные колонки;
автозаправщики на базе ЗИЛ-131 с раздаточным агрегатом;
тракторы Т-102 колесный бензиновый;
тракторы Т-025 колесный дизельный;
трактор Т-70 гусеничный дизельный;
навесное оборудование по требованию заказчика.

Тел. (факс) (044) 261-41-41.

Тел. 261-43-63.

Соціологія

Дива не чекають, але в бізнесмени пішли б

Чернівецький соціологічний центр досліджував ставлення буковинців до приватизації і підприємництва. Про деякі результати цього опитування наш позаштатний кореспондент розмовляє з керівником центру, кандидатом філософських наук Д.ТУРЧЕНКОВИМ.

— Як, на думку буковинців, йде приватизація: на рівні розмов чи реально?

— 21,3 відсотка опитаних у Чернівцях вважають, що в їхньому колективі підготовка до приватизації іде активно, 25,2 — мовляв, щось робиться, більше третини респондентів — 36,4 — відповіли негативно, не поінформовані — 17,4 відсотка. В сільських районах лише 8,8 відсотка говорять про активну підготовку до приватизації, 47 — вважають, що така робота не провадиться, впевнені, що щось робиться в цьому напрямку 22,3 відсотка сільських мешканців, не поінформовані — 21,3 відсотка. З цього випливає: серед більшості, що вказує на активну підготовку до приватизації, — керівники (23,1 відсотка), серед меншості — колгоспники (14,3 відсотка).

— Якими люди бачать для себе наслідки приватизації?

— 23,1 відсотка городян і 24,2 відсотка сільських мешканців вважають, що зросте їхня матеріальна зацікавленість; виникне загроза звільнення (відповідно 23,1 і 13,8 відсотка); доведеться змінити професію (11,5 відсотка городян і селян); розширяться можливості для кар'єри (по 11 відсотків). Виходячи з цього, можна сказати, що більшість населення цілком тверезо ставиться до приватизації, не чекаючи від неї чуда, але й не сприймаючи її як неминучу причину майбутніх негараздів.

Найбільш позитивно настроєна до приватизації молодь до 20 років, студенти, фермери, підприємці, люди, які мають високу фахову кваліфікацію. Аналіз відповідей про плани на майбутнє свідчить: 21,8 відсотка мешканців обласного центру залишаться працювати в держсекторі /й тільки 13,5 відсотка — селян/. Індивідуальною трудовою діяльністю готові зайнятися 10,2 відсотка городян. Якщо говорити про сільських жителів, то лише 11 відсотків з них мають бажання працювати в колгоспах. Фермерство привертає увагу 12,7 відсотка опитаних, а на відкриття власної справи покладають надію 11,2 відсотка селян.

Економічна нестабільність внесла свої корективи в поняття про бізнес. Тому не дивно, що 9 відсотків городян й 8 — селян зорієнтовані на перекупівлю та перепродаж. У комерційні структури збираються піти 8 відсотків чернівчан й 5,5 відсотка — з села. На особисту підприємницьку діяльність насамперед зорієнтовані особи до 30 років.

— Як правило, між бажанням і реальними можливостями існує значна дистанція. Що думають про це опитані?

— З 40,2 відсотка сільських респондентів, які бажають узяти землю, стати фермерами, тільки 23,7 вважають, що для цього в них є можливості. Більше половини ладні відкрити власне діло, та тільки 16,2 городян й 20,2 відсотка селян упевнені в успіху.

— Нині бажаючих стати бізнесменами чимало. Але багато хто побоюється за своє діло, не впевнені в успіху. Що гальмує підприємництво? І до яких сфер діяльності хотіли б наші бізнесмени докласти своїх зусиль?

— Найважчим на початку підприємницької діяльності буковинці вважають нагромадження стартового капіталу /28,2 відсотка/, потім — захист від рекету й сваволі чиновників /12,4 відсотка/ і отримання кредитів /12,4 відсотка/. Це основні труднощі, які стримують підприємництво.

Найпривабливіші сфери діяльності, де потенційні бізнесмени хотіли б докласти своїх зусиль, для жителів міста є торгівля, посередництво /близько 20 відсотків/, побутове обслуговування /12,3/, промисловість /17 відсотків/, для сільських жителів — фермерство /23,3/, сільськогосподарське виробництво та його переробка, торгівля /близько 20 відсотків/.

— Як оцінюють опитані конкретний внесок підприємців у економіку України? Чи вважають вони підприємців реальною політичною силою? Які найбільш характерні риси вони помічають в них?

— Близько однієї чверті опитаних вважають внесок підприємців у економіку незначним, одна п'ята — цілком відчутним. Про значний внесок говорять 10,4 відсотка, а 13,1 відсотка респондентів вважають, що підприємництво погано позначається на економіці. Третині важко відповісти на це запитання. Якщо підсумувати оцінки перших трьох категорій опитаних, то виявиться, що більше половини з них доброзичливо ставляться до буковинських бізнесменів й позитивно оцінюють їх діяльність.

38,2 відсотка городян й 45,3 сільських мешканців переконані: підприємці як політична сила ще не дуже впливова, а сьогоднішнього підприємця вони бачать насамперед як людину діла /16 відсотків/, яка заради користі йде на все /11,6/, це хазяїн /11,4/, заможний /10,8/, підприємливий /10,2 відсотка/.

Безумовно, до цивілізованих підприємців нашим ще далеко! Але порівняно з попередніми дослідженнями відбувся поворот громадської думки до сприйняття підприємництва як нового явища життя. А більше однієї чверті респондентів ладні голосувати на наступних виборах за представників підприємницького корпусу.

Розмову провів
Давид НЕМИРОВСЬКИЙ.

По-своєму розв'язали складне для Львова транспортне питання місцеві власті й залізничники. Днями із залізничного вокзалу вирушив на Сихів довгоочікуваний перший електропоїзд, підготовчі роботи до чого вели майже рік. Новий транспортний зв'язок значно полегшить сполучення з одним із найвіддаленіших районів Львова. Пробний рейс, як це заведено, — безплатний.

На знімку: мер Львова п. Шпіцер та начальник управління Львівської залізниці п. Кірга відкривають новий маршрут.

Фото Володимира ПЕСЛЯКА. *(Укрінформ).*

Повертаючись до надрукованого

Кого «їсть» санітарна служба?

На сторінках «Голосу України» 25 січня 1994 року було опубліковано статтю В.Шестакова, М.Марценюка та Т.Павликівської «Бацила руйнування може «з'їсти» санітарну службу». Що ж, з влучністю назви цієї статті важко не погодитися, як важко не погодитися і з твердженням її авторів про те, що «прийнятий у першому читанні Закон «Про санітарне і епідемічне благополуччя населення» не забезпечить благополуччя громадян України».

Але одразу ж хотілося б зауважити шановним авторам, що не Закон, а лише поданий до Верховної Ради Кабінетом міністрів України проект Закону про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. І що саме з названої ними ж причини, завдяки позиції Комісії Верховної Ради України з питань здоров'я людини, попри намагання деяких депутатів прийняти його одразу як закон, він усе ж залишився лише проектом. Як, до речі, і поданий В.Шестаковим 12 квітня 1993 року до Комісії альтернативний законопроект під назвою «Кодекс Законів України про безпеку та захист здоров'я громадян (основний закон)».

А що цей «кодекс» виявився досить еклектичним, не відповідав елементарним вимогам теорії права та законодавчої техніки, довелося все-таки за робочу заготовку взяти законопроект, внесений урядом.

Не будемо втомлювати читача переліком вад проекту, поданого шановним паном Шестаковим. Хочемо сказати про інше: про деякі спільні недоліки обох документів. Найголовніший з них, незважаючи на різне бачення місця санітарно-епідеміологічної служби МОЗ у структурі органів державного управління, полягав у відсутності підходів, що мали б закласти засади для створення в Україні єдиної системи державної санітарно-епідеміологічної служби. Обидва проекти фактично залишали стан справ таким, яким він є нині. А він вкрай незадовільний.

У зв'язку з цим Комісія, надаючи величезного державного значення розв'язанню проблем справді ефективного і цивілізованого врегулювання суспільних відносин у галузі забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, розробила власну концепцію побудови остаточного варіанта відповідного проекту закону. Її наріжними каменями стали бачення державного санітарно-епідеміологічного нагляду як одного з основних інструментів забезпечення охорони здоров'я громадян та потреба створення в Україні єдиної системи державної санітарно-епідеміологічної служби.

Слід сказати, що пропозицію про потребу створення відокремленого від Міністерства охорони здоров'я Державного комітету з питань державного санітарного нагляду розглядали дуже уважно, вона зумовила дискусію як серед членів Комісії, так і серед фахівців, залучених нею до складу робочої групи з питань підготовки остаточної редакції законопроекту. Але, виходячи з того, що завдання в обох структур єдине — забезпечення охорони здоров'я громадян, заперечувати те, що державний санітарний нагляд має перебувати у віданні Міністерства охорони здоров'я, навряд чи доцільно. Саме цим і керувалася Комісія під час вироблення концепції остаточного варіанта проекту Закону України про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Не можна погодитися і з багатьма іншими позиціями, наведеними в публікації названих вище фахівців. Ось лише кілька прикладів. За умов тієї фінансової та економічної скрути, у якій перебуває нині наша держава, вважаємо за недоцільне говорити про можливість фінансування органів державного санітарного нагляду лише за рахунок державного бюджету України і відмови від фінансування їх за рахунок бюджетів областей. Такий підхід, крім усього іншого, здатний лише обтяжити й так великий дефіцит державного бюджету. А чого варта теза про потребу «централізованого фінансування гігієнічних та протиепідемічних заходів з державного бюджету»? Так, є певна частина заходів, що їх справді треба фінансувати саме централізовано, наприклад, забезпечення санітарної охорони своїх кордонів, локалізації та ліквідації епідемій, наслідків техногенних аварій тощо. Але ж невже держава із власної кишені здатна й повинна розраховуватися за решту заходів, виконувати які підприємства просто зобов'язані?

До речі, Основами законодавства України про охорону здоров'я створено всі потрібні умови для подальшого реформування цієї галузі, в тому числі й для розвитку в ній різних форм власності (й приватної також), запровадження медичного страхування тощо. Тобто із законодавчої точки зору все це можливо вже нині, але не все робиться одразу, для здійснення таких кардинальних реформ потрібні певний час і відповідні умови. А закони пишуть не на один день, а на перспективу.

І, нарешті, останнє. Комісія Верховної Ради України з питань здоров'я людини добре розуміла, що прийнятий парламентом у першому читанні проект Закону про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення у первісному вигляді справді був досить слабким. Саме тому його кардинально переробила створена під егідою Комісії робоча група, до складу якої увійшли народні депутати, працівники секретаріату, провідні фахівці Міністерства охорони здоров'я, Міністерства оборони, Укрзалізниці, юристи.

Варіант законопроекту, напрацьований робочою групою, був схвалений Комісією Верховної Ради України з питань здоров'я людини і поданий нею на розгляд Верховній Раді, яка й прийматиме остаточне рішення. Отже, тепер слово за парламентом.

Любомир ПИРІГ,
доктор медичних наук, професор, член-кореспондент АН України, народний депутат України,

Володимир РУДИЙ,
головний консультант секретаріату Комісії Верховної Ради України з питань здоров'я людини.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Перший заст. головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

◆ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
◆ Рукописи не повертаємо.
◆ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

◆ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець. ◆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ◆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 315515

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311048.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».